

II

(Teatiseid)

EUROOPA LIIDU INSTITUTSIOONIDE, ORGANITE JA ASUTUSTE TEATISED

EUROOPA KOMISJON

KOMISJONI TEATIS

Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi raamistik

(2014/C 198/01)

SISUKORD

	Lk
Sissejuhatus	2
1. Reguleerimisala ja mõisted	3
1.1. Kohaldamisala	3
1.2. Raamistikuga hõlmatud abimeetmed	4
1.3. Mõisted	5
2. Riigiabi aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses	8
2.1. Teadusorganisatsioonid, teadmisi levitavad organisatsioonid ja teadusuuringute taristud riigiabi saajatena	8
2.1.1. Mittemajandusliku tegevuse riiklik rahastamine	8
2.1.2. Majandustegevuse riiklik rahastamine	9
2.2. Riiklikult rahastatavate teadusorganisatsioonide ja teadmisi levitavate organisatsioonide ning teadusuuringute taristute kaudu ettevõtjale antav kaudne riigiabi	10
2.2.1. Ettevõtja nimel tehtav teadustegevus (lepingulised teadusuuringud või teadusteenused)	10
2.2.2. Koostöö ettevõtjaga	10
2.3. Teadus- ja arendusteenuste avalikud hanked	11
3. Ühised hindamispõhimõtted	12
4. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi kokkusobivuse hindamine	13
4.1. Panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse	13
4.1.1. Üldtingimused	13
4.1.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	14
4.2. Vajadus riigi sekkumiseks	14
4.2.1. Üldtingimused	14
4.2.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	15
4.3. Abimeetme asjakohasus	16
4.3.1. Asjakohasus alternatiivsete poliitikavahenditega võrreldes	16
4.3.2. Asjakohasus muude abivahenditega võrreldes	16
4.4. Ergutav mõju	17
4.4.1. Üldtingimused	17
4.4.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	17
4.5. Abi proportsionaalsus	18

4.5.1.	Üldtingimused	18
4.5.1.1.	Abi ülemmäär	19
4.5.1.2.	Tagasimakstavad ettemaksud	19
4.5.1.3.	Fiskaalmeetmed	20
4.5.1.4.	Abi kumuleerimine	20
4.5.2.	Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	20
4.6.	Konkurentsi ja kaubanduse põhjendamatu kahjustamise vältimine	21
4.6.1.	Üldised kaalutlused	21
4.6.1.1.	Mõju tooteturgudele	22
4.6.1.2.	Mõju kaubandusele ja asukohavalikule	22
4.6.1.3.	Selge negatiivne mõju	22
4.6.2.	Toetuskavad	23
4.6.3.	Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused	23
4.6.3.1.	Moonutused tooteturgudel	23
4.6.3.2.	Asukohaga seotud mõju	25
4.7.	Läbipaistvus	25
5.	Hindamine	25
6.	Aruandlus ja järelevalve	26
7.	Kohaldamine	26
8.	Läbivaatamine	26

SISSEJUHATUS

1. Selleks et riigi toetused ei moonutaks konkurentsi siseturul ega mõjutaks liikmesriikidevahelist kaubandust viisil, mis on vastuolus ühiste huvidega, on Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „alusleping“) artikli 107 lõikes 1 sätestatud põhimõte, et riigiabi on keelatud. Teatavatel juhtudel võib sellist abi pidada siiski aluslepingu artikli 107 lõike 2 ja 3 alusel siseturuga kokkusobivaks.

2. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamine on liidu oluline eesmärk, mis on sätestatud aluslepingu artiklis 179, millega nähakse ette, et: „liidu eesmärk on tugevdada oma teaduslikke ja tehnoloogilisi aluseid, luues Euroopa teadusruumi, kus teadlased, teaduslik teave ja tehnoloogia vabalt liiguvad, ja toetada nende, kaasa arvatud asjaomase tööstuse konkurentsivõime arengut, samal ajal edendades kõiki neid teadusuuringuid, mida peetakse vajalikuks [...]“. Aluslepingu artiklites 180–190 on kindlaks määratud selleks vajalik tegevus ning mitmeaastase raamprogrammi ulatus ja rakendamine.

3. Strateegias „Euroopa 2020“⁽¹⁾ käsitletakse teadus- ja arendustegevust aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu peamise tõukejõuna. Seepärast kehtestas komisjon peamise eesmärgi, mille kohaselt tuleks 2020. aastaks investeerida teadus- ja arendustegevusse 3 % liidu sisemajanduse koguproduktist (edaspidi „SKP“). Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni arengu toetamiseks on strateegia „Euroopa 2020“ raames esitatud juhtalgatus „Innovaatiline liit“⁽²⁾, mille eesmärk on parandada teadustegevuse ja innovatsiooni rahastamise raamtingimusi ja kättesaadavust, et innovaatiliste ideede põhjal saaks välja arendada tooteid ja teenuseid, mis loovad majanduskasvu ja uusi töökohti⁽³⁾. Strateegiat „Euroopa 2020“ käsitlevas teatises märgiti, et strateegia eesmärkidele võib „[---] aktiivselt ja positiivselt kaasa aidata ka riigiabi poliitika, mille abil käivitatakse ja toetatakse algatusi innovaatilisema, tõhusama ja loodussäästlikuma tehnoloogia loomiseks ning hõlbustatakse samal ajal riikliku toetuse saamist investeringuteks, riskikapitaliks ning teadus- ja arendustegevuse rahastamiseks“.

⁽¹⁾ Komisjoni teatis „Euroopa 2020. aastal. Aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu strateegia“, KOM(2010) 2020 (lõplik), 3.3.2010.

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa 2020 – strateegiline juhtalgatus Innovaatiline liit“, KOM(2010) 546 (lõplik), 6.10.2010.

⁽³⁾ Teadus- ja arendustegevuse kogukulud (neist ligikaudu 1/3 kanti avalikus sektoris ja 2/3 erasektoris) moodustasid liidus 2012. aastal 2,06 % SKPst ehk 0,24 protsendipunkti enam kui 2005. aastal (Eurostati põhinäitajate statistika: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Kuigi erasektori kulutused teadus- ja arendustegevusele osana SKPst on alates 2008. aastast veidi kasvanud, on liikmesriikide, majandussektoreite ja üksikute ettevõtjate vahel suured erinevused (Euroopa Komisjon, „Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013“).

4. Hoolimata üldisest arusaamast, et konkurentsiturud tagavad tavaliselt hindade, toodangu ja ressursikasutuse tõhususe, võib turutõrgete esinemise korral⁽¹⁾ riigi sekkumine parandada turgude toimimist ning edendada seega arukat, jätkusuutlikku ja kaasavat majanduskasvu. Teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni puhul võivad turutõrked tekkida näiteks seetõttu, et turuosalisel ei võta tavaliselt arvesse muudele ettevõtjatele tulenevat (positiivset) välismõju ning nende teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon on sel põhjusel ühiskonna seisukohalt ebapiisav. Samuti võivad teadus- ja arendus- ning innovatsiooniprojekte mõjutada ebapiisav juurdepääs rahastamisele (tulenevalt ühekülgsest teabest) ja ettevõtjate kooskõlastusprobleemid. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib seega olla siseturuga kokkusobiv, kui saab eeldada, et see edendab üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti rakendamist või soodustab teatava majandustegevuse arendamist ja leevendab seega turutõrget ning sellest tulenev konkurentsi ja kaubanduse moonutamine ei ole vastuolus ühiste huvidega.

5. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks abi andmine on eelkõige õigustatud aluslepingu artikli 107 lõike 3 punktide b ja c alusel, mille kohaselt võib komisjon siseturuga kokkusobivaks pidada riigiabi üleeuroopalist huvi pakkuva tähtsa projekti elluviimise edendamiseks või teatava majandustegevuse arengu soodustamiseks, kui niisugune abi ei mõjuta ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

6. Riigiabi ajakohastamist käsitlevas teatises⁽²⁾ tõstis komisjon esile kolm järgmist riigiabi ajakohastamise eesmärki:

a) edendada jätkusuutlikku, arukat ja kaasavat majanduskasvu konkurentsivõimelisel siseturul;

b) keskendada komisjoni eelkontroll nendele juhtumitele, millel on suurim mõju siseturule, tugevdades samal ajal koostööd liikmesriikidega riigiabi eeskirjade jõustamisel;

c) ühtlustada eeskirju ja näha ette kiirem otsustamine.

7. Teatises soovitati eelkõige järgida eri suuniste ja raamistike läbivaatamisel ühist lähenemisviisi, mis põhineb siseturu tugevdamisel, riiklike kulutuste tulemuslikkuse edendamisel (tagades, et riigiabi aitaks paremini saavutada ühist huvi pakkuvaid eesmärgi) ning abi ergutava mõju, abi suuruse miinimumiga piiramise ning konkurentsi ja kaubandusele avaldatava võimaliku negatiivse mõju põhjalikuma uurimise. Käesolevas raamistikus sätestatud kokkusobivustingimused põhinevad sellisel ühisel lähenemisviisil.

1. REGULEERIMISALA JA MÕISTED

1.1. Kohaldamisala

8. Käesolevas raamistikus esitatud põhimõtteid kohaldatakse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi suhtes kõigis aluslepinguga reguleeritud sektorites. Seega kohaldatakse raamistikku sektorite suhtes, kus kehtivad liidu riigiabi erieeskirjad, kui sellistes erieeskirjades ei ole sätestatud teisiti.

9. Liidu rahalised vahendid, mida keskselt haldavad liidu institutsioonid, asutused, ühissettevõtjad või muud organid ja mis ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all⁽³⁾, ei kujuta endast riigiabi. Juhul kui selliste liidu rahaliste vahenditega koos kasutatakse riigiabi, võetakse teavitamiskünniste ja abi ülemmäära järgimise kindlaksmääramisel arvesse ainult viimatinimetatud rahalisi vahendeid ning käesoleva raamistiku kontekstis hinnatakse ainult nende vahendite kokkusobivust siseturuga.

10. Käesoleva raamistiku reguleerimisalasse ei kuulu abi, mida antakse teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks raskustes olevatele äriühingutele⁽⁴⁾, nagu need on käesoleva raamistiku eesmärgil määratletud ühenduse kehtivates suunistes raskustes olevate ettevõtete päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta.

⁽¹⁾ Termin „turutõrge“ tähendab olukorda, kui turg ise tõhusat tulemust tõenäoliselt ei saavuta.

⁽²⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „ELi riigiabi ajakohastamine“, COM(2012) 209 (final), 8.5.2012.

⁽³⁾ Nagu rahastamine ELi programmi Horisont 2020 või ettevõtete konkurentsivõime ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate programmi (COSME) alusel.

⁽⁴⁾ Ühenduse suunistes raskustes olevate äriühingute päästmiseks ja ümberkorraldamiseks antava riigiabi kohta (ELT C 244, 1.10.2004, lk 2).

11. Kui komisjon hindab sellisele abisaajale teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antud abi, kellele komisjoni eelneva otsuse alusel, millega abi on tunnustatud ebaseaduslikuks ja siseturuga kokkusobimatuks, on esitatud seni täitmata korraldus abi tagasimaksmiseks, võtab komisjon arvesse tagasimaksmata abisummat⁽¹⁾.

1.2. Raamistikuga hõlmatud abimeetmed

12. Komisjon on kindlaks määranud terve rea teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni toetavaid meetmeid, mille puhul riigiabi võib teataval tingimustel olla kokkusobiv siseturuga:

- a) **teadus- ja arendusprojektidele antav abi**, kui teadusprojekti abisaav osa kuulub alus- või rakenduslike uurin-gute kategooriasse, millest viimane võib jaguneda rakendusuuringuteks ja tootearenduseks⁽²⁾. Selline abi on peamiselt suunatud positiivse välismõjuga (teadmiste levik) seotud turutõrke kõrvaldamisele, kuid võib olla ette nähtud ka puudulikust ja ühekülgselt teabest või (peamiselt koostööprojektide puhul) tegevuse vähesest koos-kõlastamisest tingitud turutõrke kõrvaldamiseks;
- b) **teadus- ja arendusprojektidega seotud teostatavusuuringuteks antav abi**, mille eesmärk on kõrvaldada eelkõige puudulikust ja ühekülgselt teabest tingitud turutõrge;
- c) **teadusuuringute taristu rajamiseks või ajakohastamiseks antav abi**, mis on suunatud peamiselt kooskõlasta-misprobleemidest tuleneva turutõrke kõrvaldamisele. Kvaliteetne teadusuuringute taristu on murranguliseks teadustegevuseks üha vajalikum, sest tõmbab ligi võimekaid inimesi kogu maailmast ning on ülioluline näiteks info- ja kommunikatsioonitehnoloogia ja progressi võimaldava tehnoloogia arendamiseks⁽³⁾;
- d) **innovatsiooniks antav abi**, mis on peamiselt suunatud positiivse välismõju (teadmiste levik), kooskõlastamis-probleemide ja vähemal määral ühekülgselt teabega seotud turutõrgete kõrvaldamisele. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi „VKEd”) puhul võib sellist innovatsiooniabi anda patentide ja muu immate-riaalse vara omandamiseks, valideerimiseks ja kaitsmiseks, kõrge kvalifikatsiooniga töötajate lähetamiseks ning innovatsiooni nõustamisteenuste ja innovatsiooni toetavate teenuste saamiseks. Lisaks võib selleks, et innustada suurettevõtjaid tegema VKEdega koostööd protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooni valdkonnas, abi anda nii VKEde kui ka suurettevõtjate asjaomaste kulude katmiseks;
- e) **innovatsiooniklastritele antav abi**, mille eesmärk on kõrvaldada turutõrked, mis on seotud klastrite arengut takistavate või klastrisisest ja klastritevahelist koostoimimist ja teadmistevahetust piiravate kooskõlastamispro-bleemidega. Riigiabi peaks aitama neid probleeme lahendada, toetades esiteks investeringuid innovatsiooniklas-trite ühistesse avatud taristutesse ning teiseks toetades mitte rohkem kui kümne aasta jooksul klastrite tege-vust, mis on suunatud koostöö, võrgustike loomise ja koolituse edendamisele.

13. Liikmesriigid peavad teatama teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile antud abist vastavalt asuta-mislepingu artikli 108 lõikele 3, välja arvatud meetmed, mis vastavad tingimustele, mis on sätestatud grupierandi määruses, mis on komisjoni poolt vastu võetud nõukogu määruse (EÜ) nr 994/98⁽⁴⁾ artikli 1 alusel.

14. Käesolevas teatises on sätestatud kokkusobivuskriteeriumid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni abikavade ja üksikabi puhul, millest tuleb teatada vastavalt aluslepingu⁽⁵⁾ artikli 107 lõike 3 punktile c.

⁽¹⁾ Vt liidetud kohtuasjad T-244/93 ja T-486/93: TWD Textilwerke Deggendorf GmbH vs komisjon (EKL 1995, lk II-2265).

⁽²⁾ Komisjon peab teadus- ja arendustegevuse eri kategooriate säilitamist kasulikuks hoolimata sellest, et need tegevusalad võivad järgida pigem interaktiivset kui lineaarset innovatsioonimudelit.

⁽³⁾ Peamised progressi võimaldavad tehnoloogiad on määratletud ja nimetatud komisjoni teatises Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Progressi võimaldavate tehnoloogiate Euroopa strateegia – võima-lus majanduskasvuks ja uuteks töökohtadeks” COM(2012) 341 (final), 26.6.2012.

⁽⁴⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 994/98, 7. mai 1998, milles käsitletakse Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 92 ja 93 kohaldamist teata-vate horisontaalse riigiabi liikide suhtes (EÜT L 142, 14.5.1998, lk 1), nagu on muudetud nõukogu määrusega (EL) nr 733/2013, 22. juuli 2013 (ELT L 204, 31.7.2013, p. 15).

⁽⁵⁾ Analüüsikriteeriumid, mille järgi aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti b alusel hinnatakse Euroopa ühistes huvides tähtsatele projekti-dele, sealhulgas teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile antava riigiabi kokkusobivust siseturuga, esitatakse eraldi komisjoni teatises.

1.3. Mõisted

15. Käesolevas teatises kasutatakse järgmisi mõisteid:

- a) „**sihtotstarbeline üksikabi**” – abi, mida ei anta abikava alusel;
- b) „**abi**” – meede, mis vastab aluslepingu artikli 107 lõikes 1 sätestatud kriteeriumidele;
- c) „**abi osakaal**” – abi kogusumma, mis on väljendatud protsendina rahastamiskõlblikest kuludest enne maksude ja muude tasude mahaarvamist. Juhul kui abi antakse muus vormis kui toetusena, on abi suurusks abi toetusekvivalent. Mitmes osas makstava abi väärtus diskonteeritakse selle väärtuseni andmise kuupäeval. Selleks kasutatakse intressimäärana abi andmise kuupäeval kohaldatavat diskontomäära ⁽¹⁾. Abi osakaal arvutatakse ühe abisaaja kohta;
- d) „**abikava**” – mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse edasisi rakendusmeetmeid nõudmata anda üksikabi kõnealuses õigusaktis üldiselt ja abstraktselt määratletud ettevõtjatele, ja mis tahes õigusakt, mille alusel võidakse anda konkreetse projektiga mitteseotud abi ühele või mitmele ettevõtjale;
- e) „**rakenduslikud uuringud**” – rakendusuuring, tootearendus või nende kombinatsioon;
- f) „**turutingimused**” – pooltevahelise tehingu tingimused ei erine nendest, mis oleksid kehtinud sõltumatute ettevõtjate vahel, ja puudub salajane kokkulepe. Iga tehingut, mis toimub avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva korra kohaselt, loetakse vastavaks turutingimuste põhimõttele;
- g) „**abi andmise kuupäev**” – kuupäev, mil abisaajal tekib vastavalt liikmesriigis kohaldatavatele õigusaktidele seaduslik õigus abi saada;
- h) „**tõhus koostöö**” – vähemalt kahe sõltumatu poole koostöö, mille eesmärk on vahetada teadmisi või tehnoloogiat või saavutada ühine eesmärk ning mis põhineb tööjaotusel, kusjuures pooled määratlevad ühiselt koostööprojekti ulatuse, aitavad kaasa projekti rakendamisele ning jagavad projektiga seotud riske ja tulemit. Üks pool või mitu poolt võivad kanda kõik projekti kulud ja sellega vähendada teiste poolte jaoks projekti finantsriske. Lepingulisi teadusuuringuid ja teadusteenuseid ei käsitata koostööna;
- i) „**ainuõiguslik väljatöötamine**” – selline teadus- või arendusteenuste avalik hange, millest tuleneb kasu üksnes avaliku sektori või võrgustiku sektori hankijale ning mida hankija võib kasutada oma tegevuses tingimusel, et ta nende eest täies ulatuses maksab;
- j) „**tootearendus**” – olemasolevate teaduslike, tehnoloogiliste, ärialaste ja muude asjaomaste teadmiste ja oskuste omandamine, ühendamine, kujundamine ja kasutamine uute, muudetud või täiustatud toodete, protsesside või teenuste arendamiseks. See võib näiteks hõlmata ka tegevust, mis on suunatud uute toodete, protsesside või teenuste põhimõttelisele määratlemisele, kavandamisele ja dokumenteerimisele. Tootearendus võib olla uute või täiustatud toodete, protsesside või teenuste prototüüpide loomine, tutvustamine, katsetamine ja valideerimine tegelikke töötingimusi kajastavas keskkonnas, kui põhieesmärk on olulises osas mittevalmis toodet, protsessi või teenust tehniliselt täiustada. See võib hõlmata kaubanduslikul eesmärgil kasutatavate prototüüpide ja katseprojektide arendamist, kui prototüüp on tingimata kaubanduslik lõpptoodet ja kui selle tootmine üksnes tutvustamise ja valideerimise eesmärgil on liiga kallis. Tootearendus ei hõlma olemasolevate toodete, tooteliinide, tootmisprotsesside, teenuste ja muude toimingute rutiinset või perioodilist muutmist, isegi kui sellised muudatused tähendavad täiustamist;

⁽¹⁾ Vt komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6).

- k) „**teostatavusuuring**” – projekti potentsiaali hindamine ja analüüsimine, mille eesmärk on toetada otsustusprotsessi ning mille käigus tehakse objektiivselt ja mõistlikult kindlaks projekti tugevad ja nõrgad küljed, võimalused ja ohud ning projekti rakendamiseks vajalikud vahendid ja projekti eduväljavaated;
- l) „**õiguste täielik üleandmine**” – teadusasutus, teadusuuringute taristu või avaliku sektori hankija saab intellektuaalomandi õiguste täieliku käsutamise õigust, eelkõige omandiõigust ja litsentsimisõigust, omades kogu majandusliku tulu. Sellega võib tegemist olla ka siis, kui teadusasutus või teadusuuringute taristu (st avaliku sektori hankija) otsustab sõlmida nende õigustega seoses täiendavaid lepinguid, sealhulgas litsentsida need koostööpartnerile (st ettevõtjale);
- m) „**alusuuring**” – eksperimentaalne või teoreetiline töö, mida tehakse peamiselt selleks, et omandada uusi teadmisi nähtuste ja vaadeldavate faktide põhialuste kohta, ning millel puudub otsene kaubandusliku rakenduse eesmärk;
- n) „**toetuse brutoekvivalent**” – abi summa, kui see on antud toetusena, enne maksude või muude tasude mahaarvamist;
- o) „**kõrge kvalifikatsiooniga töötajad**” – töötajad, kellel on kolmanda taseme haridust tõendav kraad ja vähemalt viieaastane töökogemus asjaomases valdkonnas (see võib hõlmata ka doktoriõpet);
- p) „**üksikabi**” – konkreetsele ettevõtjale antav abi, sealhulgas sihtotstarbeline üksikabi ja abikava alusel antav abi;
- q) „**rakendusuuring**” – kavandatud teadustegevus või oluline uuring uute teadmiste ja oskuste hankimiseks, mida saaks kasutada uute toodete, protsesside või teenuste väljatöötamisel või olemasolevate toodete, protsesside või teenuste märkimisväärsel täiustamisel. See hõlmab keerukate süsteemide koostisosade loomist ning võib sisaldada prototüüpide loomist laborikeskkonnas, millel on imiteeritud liidesed olemasolevate süsteemidega, ning katsetootmisliini ehitamist, kui see on rakendusuuringu ja eriti geneerilise tehnoloogia valideerimise jaoks vajalik;
- r) „**innovatsiooni nõustamisteenused**” – konsultatsioonid, abi ja koolitus järgmistes valdkondades: teadmusiire, immateriaalse vara omandamine, kaitse ja kasutamine, standardite kasutamine ja neid sisaldavad õigusaktid;
- s) „**innovatsiooniklaster**” – sõltumatutest pooltest koosnev struktuur või organiseeritud rühm (nt innovaatilised idufirmad, väikesed, keskmise suurusega ja suurettevõtjad, teadusorganisatsioonid ja teadmisi levitavad organisatsioonid, mittetulundusühingud ning muud nendega seotud ettevõtjad), mille eesmärk on soodustada innovatsiooni taristu jagamise, teadmiste ja kogemuste vahetamise, teadmussiirde tõhusa toetamise, võrgustike loomise, teabe levitamise ja koostöö kaudu klasteri ettevõtjate ja muude organisatsioonide vahel;
- t) „**innovatsiooni toetavad teenused**” – tööruumide, andmepankade, raamatukogude, turu-uuringute, laborite, kvaliteedimärgistuse, katsetamise ja sertifitseerimise pakkumine eesmärgiga töötada välja tõhusamaid tooteid, protsesse või teenuseid;
- u) „**immateriaalne vara**” – vara, millel ei ole füüsilist või finantskuju, näiteks patendid, litsentsid, oskusteave või muu intellektuaalomand;
- v) „**teadmussiire**” – protsess, mille eesmärk on omandada, koguda ja jagada väljendatavaid ja vaiketeadmisi, sealhulgas oskusi ja pädevust, nii majandusliku kui ka mittemajandusliku tegevuse käigus, näiteks teaduskoostöö, konsulteerimise, litsentsimise, edasiarenduse, avaldamise ning teadlaste ja nimetatud tegevusaladega seotud muude töötajate liikuvuse kaudu. Lisaks teaduslikele ja tehnoloogilistele teadmistele hõlmab see muud liiki teadmisi, näiteks teadmisi standardite ja standardeid sisaldavate õigusaktide kasutamise kohta ning tegevalike töötingimuste ja organisatsiooniinnovatsiooni meetodite kohta, ja immateriaalse vara kindlakstegemise, omandamise, kaitsmise ja kasutamisega seotud teadmiste haldamist;

- w) „**suurettevõtja**” – ettevõtja, kes ei vasta väikese või keskmise suurusega ettevõtja määratlusele;
- x) „**täiendav netokulu**” – erinevus abi saava projekti või tegevuse nüüdispuhasväärtuse ja majanduslikult mõtteka alternatiivse investeringu vahel, mille abisaaja oleks teinud ilma abita;
- y) „**organisatsiooniinnovatsioon**” – uue organisatsioonilise meetodi rakendamine ettevõtja äripraktikas, töökorralduses või välissuhetes, välja arvatud muudatused, mis põhinevad ettevõtja poolt juba kasutatavatel organisatsioonilistel meetoditel, muudatused juhtimisstrateegias, ettevõtjate liitumised ja omandamised, protsessi kasutamise lõpetamine, lihtne kapitali asendamine või suurendamine, puhtal kujul ressursihindade muutustest põhjustatud muudatused, kohandamine, lokaliseerimine ning regulaarsed hooajalised ja muud tsüklilised muudatused ning uute või oluliselt täiustatud toodetega kauplemine;
- z) „**personalikulud**” – teadlaste, tehnikute ja muude abitöötajatega seotud kulud selles ulatuses, mil nad tegelevad asjaomase projekti või tegevusega;
- (aa) „**kommertskasutusele eelnev hange**” – teadus- ja arendusteenuste avalik hange, mille puhul avaliku sektori või võrgustiku sektori hankija ei piira kõiki lepingu tulemusi ja hüvesid tema oma tegevuses kasutamisega, vaid jagab neid turutingimustel teenuste osutajatega. Leping, mille ese kuulub ühte või mitmesse käesolevas uurimis- ja arendustegevuse raamistikus määratletud kategooriasse, peab olema tähtajaline ning võib sisaldada prototüüpide arendamist või esimeste toodete või teenuste piiratud koguses ostmist või osutamist katseseeria kujul. Sama lepingu ese ei tohi hõlmata toodete või teenuste kaubanduslike koguste ostmist;
- (bb) „**protsessiinnovatsioon**” – uue või oluliselt täiustatud tootmis- või tarnemeetodi (sh olulised muudatused tehnilistes võtetes, seadmetes või tarkvaras) rakendamine, välja arvatud väiksemad muudatused või täiustused, juba kasutusel olevatele tootmis- või logistikasüsteemidele väga sarnaste süsteemide lisamisest tulenev toodangu või teenuste mahu kasv, protsessi kasutamise lõpetamine, lihtne kapitali asendamine või suurendamine, ainult ressursihindade muutustest tingitud muudatused, kohandamine, lokaliseerimine ning regulaarsed hooajalised ja muud tsüklilised muudatused ning uute või oluliselt täiustatud toodetega kauplemine;
- (cc) „**teadus- ja arendusprojekt**” – projekt, mis hõlmab ühte või mitmesse käesolevas raamistikus määratletud teadus- ja arendustegevuse kategooriasse kuuluvat tegevust ning mille eesmärk on täita jagamatu ja konkreetne majanduslik, teaduslik või tehniline ülesanne, millel on eelnevalt selgelt kindlaksmääratud eesmärgid. Teadus- ja arendusprojekt võib koosneda mitmest tööpaketist, tegevusest või teenusest ning sellega seoses on kindlaks määratud selged eesmärgid, nende eesmärkide saavutamiseks vajalik tegevus (sh eeldatavad kulud) ning konkreetsed väljundid, mille abil tehakse kindlaks tegevuse tulemused ja võrreldakse neid seatud eesmärkidega. Juhul kui kaks või enam teadus- ja arendusprojekti ei ole üksteisest selgelt eristatavad ning elukõige siis, kui neil eraldivõetuna puudub tehnoloogilise edu saavutamise tõenäosus, käsitatakse neid ühe projektina;
- (dd) „**tagasimakstav ettemakse**” – projekti jaoks antav laen, mis makstakse ühe või mitme osamaksena ja mille tagasimaksmise tingimused sõltuvad projekti tulemustest;
- (ee) „**teadusorganisatsioon ja teadmisi levitav organisatsioon**” või „teadusasutus” – üksus (nt ülikool või uurimisinstituut, tehnosiirde agentuur, innovatsioonivahendaja, teadusuuringutele keskendunud füüsiline või virtuaalne koostööüksus), mille peamine eesmärk, olenemata tema õiguslikust staatusest (avalik-õiguslik või eraõiguslik) või rahastamisviisist, on sõltumatult teostada alusuuringuid, rakendusuuringuid või tootearendust või levitada õpetamise, avaldamise või teadmussiirde kaudu laialdaselt sellise tegevuse tulemusi. Juhul kui selline üksus tegeleb ka majandustegevusega, tuleb majandustegevuse rahastamist, kulusid ja tulusid arvestada eraldi. Ettevõtjatel, kes võivad avaldada otsustavat mõju sellisele üksusele, nt aktsionäride või liikmetena, ei tohi olla eelisjuurdepääsu sellise üksuse saavutatud teadustulemustele;

- (ff) „**teadusuuringute taristu**” – ruumid, vahendid ja teenused, mida teadlased kasutavad oma teadusala uurimistööks; see hõlmab järgmist: teadusaparatuur ja uurimistarbed, teadmispõhised ressursid, näiteks kollektsoonid, arhiivid ja struktureeritud teadusala teave, info- ja kommunikatsioonitehnoloogial põhinevad taristud, näiteks võrgud, infotöötlus, tarkvara ja kommunikatsioonivahendid, ning muud teadustegevuse jaoks vajalikud üksused. Sellised teadusuuringute taristud võivad asuda ühes kohas või olla jaotatud (organiseeritud ressursivõrgustik) ⁽¹⁾;
- (gg) „**lähetus**” – töötajate ajutine palkamine abisaaja poolt, kusjuures töötajal on õigus pöörduda pärast lähetust tagasi oma endise tööandja juurde;
- (hh) „**väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad**” või „VKEd”, „väikeettevõtja” ja „keskmise suurusega ettevõtja” – ettevõtja, kes vastab kriteeriumidele, mis on esitatud komisjoni soovitusel mikroettevõtjate ning väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määramise kohta ⁽²⁾;
- (ii) „**tööde alustamine**” või „projekti algus” – teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni algus või projekti läbiviimiseks abisaaja ja töövõtjate vahel sõlmitud esimene kokkulepe, olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem. Ettevalmistustöid, nagu lubade saamine ja teostatavusuuringud, ei peeta tööde alustamiseks;
- (jj) „**materiaalne vara**” – maad, hooneid, masinaid ja seadmeid hõlmav vara.

2. RIIGIABI ALUSLEPINGU ARTIKLI 107 LÕIKE 1 TÄHENDUSES

16. Üldiselt käsitatakse riigiabina aluslepingu artikli 107 lõike 1 kriteeriumidele vastavat meedet. Kuigi komisjoni eraldi teatises riigiabi mõiste kohta selgitatakse, mida komisjon peab üldiselt silmas riigiabi mõiste all, käsitletakse käesolevas punktis tüüpilisi olukordi, mis võivad tekkida teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas, ilma et see piiraks Euroopa Kohtu tõlgendusi.

2.1. Teadusorganisatsioonid, teadmisi levitavad organisatsioonid ja teadusuuringute taristud riigiabi saajatena

17. Riigiabi üldpõhimõtete kohaselt on teadusorganisatsioon või teadmiste levitamise organisatsioon (edaspidi „teadusasutus”) ja teadusuuringute taristu riigiabi saaja, kui selle riiklik rahastamine vastab kõigile aluslepingu artikli 107 lõike 1 tingimustele. Nagu teatises riigiabi mõiste kohta on selgitatud ja vastavalt Euroopa Kohtu praktikale, peab abisaaja olema ettevõtja, kuid see ei olene tema õiguslikust seisundist (st era- või avalik-õiguslik isik) ega majanduslikest huvidest (st kas ta tahab teenida tulu või mitte). Ettevõtjaks liigitamisel on otsustav pigem see, kas isik tegeleb majandustegevusega, mis seisneb toodete ja teenuste pakkumises teataval turul ⁽³⁾.

2.1.1. Mittemajandusliku tegevuse riiklik rahastamine

18. Juhul kui sama üksus tegeleb nii majandustegevuse kui ka mittemajandusliku tegevusega, ei kuulu mittemajandusliku tegevuse riiklik rahastamine aluslepingu artikli 107 lõike 1 reguleerimisalasse tingimusel, et neid tegevusliike ning nende kulusid, rahastamist ja tulusid on võimalik selgelt eristada, nii et majandustegevuse ristsubsideerimine on välistatud. Kulude, rahastamise ja tulude nõuetekohast eristamist võib tõendada asjaomase üksuse raamatupidamise aastaaruannega.

19. Komisjon leiab, et järgmised tegevusalad on üldiselt mittemajanduslikud:

⁽¹⁾ Vt nõukogu määrus (EÜ) nr 723/2009, 25. juuni 2009, Euroopa teadusuuringute infrastruktuuri konsortsiumi (ERIC) käsitleva ühenduse õigusliku raamistiku kohta (ELT L 206, 8.8.2009, lk 1), artikli 2 punkt a.

⁽²⁾ Komisjoni soovitus, 6. mai 2003, mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate määramise kohta (ELT L 124, 20.5.2003, lk 36).

⁽³⁾ Otsus kohtuasjas C-118/85: komisjon vs Itaalia (EKL 1987, lk I-2599, punkt 7); otsus kohtuasjas C-35/96: komisjon vs Itaalia (EKL 1998, lk I-3851, punkt 36); otsus kohtuasjas C-309/99, Wouters (EKL 2002, lk I-1577, punkt 46).

a) teadusasutuste ja teadusuuringute taristute esmane tegevus, eelkõige:

- koolitus töötajate oskuste suurendamiseks ja parandamiseks. Vastavalt kohtupraktikale⁽¹⁾ ja komisjoni varasematele otsustele⁽²⁾ ning nagu on teatise riigiabi mõiste kohta ja teatise üldist majandushuvi pakkuvate teenuste kohta⁽³⁾ selgitatud, käsitatakse riikliku haridussüsteemi raames korraldatud ning riigi järelevalve all olevat ja valdavalt või täielikult riigi rahastatud riiklikku haridusteenust mittemajandusliku tegevusena⁽⁴⁾;
- sõltumatu teadus- ja arendustegevus teadmiste suurendamiseks ja arusaamise parandamiseks, sealhulgas teadus- ja arenduskoostöö, kui teadusasutus või teadusuuringute taristu on kaasatud tõhusasse koostöösse⁽⁵⁾;
- teadusuuringute tulemuste laialdane levitamine mitteeksklusiivsel ja mittediskrimineerival alusel, näiteks õpetamise, avatud juurdepääsuga andmebaaside ja publikatsioonide või avatud lähtekoodiga tarkvara abil;

b) teadmussiirde alane tegevus, kui sellega tegeleb teadusasutus või teadusuuringute taristu (sealhulgas nende osakonnad või tütarettevõttjad) või seda tehakse koos teiste selliste üksustega või nende nimel ning kui kogu sellest tegevusest saadav kasum investeeritakse taas teadusasutuse või teadusuuringute taristu esmasse tegevusse. Nende tegevusalade mittemajanduslikku iseloomu ei muuda see, kui vastavaid teenuseid ostetakse avatud hankemenetluse raames kolmandatelt isikutelt.

20. Juhul kui teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse nii majandustegevuseks kui ka mittemajanduslikuks tegevuseks, kohaldatakse riigiabi eeskirju riikliku rahastamise suhtes üksnes ulatuses, milles rahastamine katab majandustegevusega seotud kulusid⁽⁶⁾. Juhul kui teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse peaaegu täielikult mittemajanduslikuks tegevuseks, võib selle rahastamine jääda tervikuna välja riigiabi eeskirjade reguleerimisalast, kui majandustegevus jääb selgelt kõrvaliseks tegevuseks, s.o tegevuseks, mis on otseselt seotud asutuse või teadusuuringute taristu toimimisega ja selleks vajalik või lahutamatu seotud asutuse või taristu peamise mittemajandusliku tegevusega ning mille maht on piiratud. Käesoleva raamistiku tähenduses leiab komisjon selle olevat niimoodi juhul, kui majandustegevuses kasutatakse täpselt samu majandustegevuse sisendeid (nt materjalid, seadmed, tööjõud ja põhivara) kui mittemajandusliku tegevuse jaoks ning igal aastal eraldatakse sellise majandustegevuse jaoks mitte üle 20 % asjaomase üksuse üldisest aastasest tegevusmahust.

2.1.2. Majandustegevuse riiklik rahastamine

21. Piiramata punkti 20 kohaldamist, kui teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegeleb majandustegevusega, näiteks üürib seadmeid või laboreid ettevõtjatele, osutab neile teenuseid või teeb lepingulisi teadusuuringuid, käsitatakse sellise majandustegevuse riiklikku rahastamist üldiselt riigiabina.

22. Kuid komisjon ei käsita teadusasutust või teadusuuringute taristut siiski riigiabi saajana, kui see üksnes vahendab lõplikele abisaajatele riiklikku rahastamist ja sellest saadavaid eeliseid. Sellega on üldiselt tegemist siis, kui:

- a) nii riiklik rahastamine kui ka sellest saadavad eelised on mõõdetavad ja tõendatavad ning on olemas asjakohane mehhanism, mis tagab nende täieliku edasiandmise lõplikele abisaajatele, näiteks madalamate hindade kaudu, ja

⁽¹⁾ Otsus kohtuasjas C-263/86 Humble ja Edel, (EKL 1988, lk I-5365, punktid 9–10 ja 15–18); otsus kohtuasjas C-109/92 Wirth (EKL 1993, lk I-06447, punkt 15).

⁽²⁾ Vt nt NN54/2006, Přerov Logistics College (Přerovi logistikakolledž), ja N 343/2008, Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre (üksikabi Nyíregyháza kolledžile Partiumi teadmuskeskuse arendamiseks).

⁽³⁾ Vt komisjoni teatis Euroopa Liidu riigiabi eeskirjade kohaldamise kohta üldist majandushuvi pakkuvate teenuste osutamise eest maksitava hüvitise suhtes, punktid 26–29 (ELT C 8, 11.1.2012, lk 4).

⁽⁴⁾ Koolitusabi käsitlevate riigiabi eeskirjade mõistes ei käsitata töötajate koolitust teadusasutuste esmase mittemajandusliku tegevusena.

⁽⁵⁾ Teadus- ja arendusteenuste osutamist ning ettevõtjate jaoks teadus- ja arendustegevusega tegelemist ei käsitata sõltumatu teadus- ja arendustegevusena.

⁽⁶⁾ Kui teadusasutust või teadusuuringute infrastruktuuri rahastatakse nii avalikust sektorist kui ka erasektorist, leiab komisjon selle olevat niimoodi juhul, kui asjaomasele üksusele eraldatud riiklikud vahendid ületavad teatava arvestusperioodi jooksul mittemajandusliku tegevusega seotud kulusid sellel perioodil.

- b) vahendaja ei saa mingeid täiendavaid eeliseid, kuna ta on valitud avatud hankemenetluse teel või kuna riiklik rahastamine on kättesaadav kõigile üksustele, kes vastavad vajalikele objektiivsetele tingimustele, nii et tarbijatel kui lõplikel abisaajatel on õigus saada samaväärseid teenuseid mis tahes asjaomastelt vahendajalt.

23. Kui punkti 22 tingimused on täidetud, kohaldatakse riigiabi eeskirju lõplike abisaajate tasandil.

2.2. Riiklikult rahastatavate teadusorganisatsioonide ja teadmisi levitavate organisatsioonide ning teadusuuringute taristute kaudu ettevõtjale antav kaudne riigiabi

24. Küsimusele, kas ja millistel tingimustel saab ettevõtja teadusasutuse või teadusuuringute taristu tehtavate lepinguliste teadusuuringute või osutatavate teadusteenuste korral või teadusasutusega või teadusuuringute taristuga tehtava koostöö korral eelise aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, tuleb vastata riigiabi üldpõhimõtete alusel. Nagu teatistes riigiabi mõiste kohta on selgitatud, tuleb selleks eelkõige hinnata, kas teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevust saab pidada riigi tegevuseks⁽¹⁾.

2.2.1. Ettevõtja nimel tehtav teadustegevus (lepingulised teadusuuringud või teadusteenused)

25. Juhul kui teadusasutust või teadusuuringute taristut kasutatakse selleks, et teha lepingulisi teadusuuringuid või osutada teadusteenust ettevõtjale, kes tavaliselt määrab kindlaks lepingu tingimused, omab teadusuuringute tulemusi ja kannab ebaõnnestumise riski, siis üldiselt ei anta riigiabi ettevõtjale edasi, kui teadusasutus või teadusuuringute taristu saab oma teenuste eest piisavat tasu, eriti juhul, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- a) teadusasutus või teadusuuringute taristu osutab oma teadusuuringute teenust või teeb lepingulisi teadusuuringuid turuhinnaga⁽²⁾ või
- b) turuhinna puudumisel osutab teadusasutus või teadusuuringute taristu oma teadusuuringute teenust või teeb lepingulisi teadusuuringuid hinnaga, mis:
 - kajastab teenuse kogukulusid ja tavaliselt sisaldab marginaali, mis on kehtestatud sellise teenuse puhul kõnealuses sektoris ettevõtjate poolt tavapäraselt kohaldatavate marginaalide alusel, või
 - lepatakse kokku turutingimustel peetud läbirääkimistel, kusjuures teadusasutus või teadusuuringute taristu kui teenuse osutaja peab läbirääkimisi lepingu sõlmimise hetkel maksimaalse ja vähemalt tema piirkulusid katva majandusliku kasu saamiseks.

26. Juhul kui intellektuaalomandi õiguste omandiõigus või kasutusõigus jääb teadusasutusele või teadusuuringute taristule, võib nende õiguste turuväärtuse asjaomaste teenuste eest makstavast hinnast maha arvata.

2.2.2. Koostöö ettevõtjaga

27. Projekti loetakse teostatuks tõhusa koostöö kaudu, kui vähemalt kaks sõltumatut poolt püüavad saavutada ühist eesmärki, kasutades tööjaotust ja olles ühiselt määratlenud selle kohaldamisala, osalevad selle kavandamises, aitavad kaasa selle elluviimisele ning jagavad oma rahalisi, tehnoloogilisi, teaduslikke ja muid riske, samuti selle tulemusi. Üks pool või mitu poolt võivad kanda kõik projekti kulud ja sellega vähendada teiste poolte jaoks projekti finantsriske. Koostööprojekti tingimused, eelkõige kulude, riskide ja tulemuste jagamine, tulemuste levitamine ning intellektuaalomandi õiguste kasutamine ja jaotamine, tuleb kokku leppida enne projekti algust⁽³⁾. Lepingulisi teadusuuringuid ja teadusteenuseid ei käsitata koostööna.

⁽¹⁾ Vt otsus kohtuasjas C-482/99: Prantsusmaa vs komisjon (EKL 2002, lk I-4397, punkt 24).

⁽²⁾ Juhul kui teadusasutus või teadusuuringute taristu osutab teatavat teadusteenust või teeb konkreetse ettevõtja jaoks lepingulist teadusuuringut esimest korda, katseliselt ja selgelt piiritletud aja jooksul, käsitab komisjon makstud tasu üldiselt turuhinnana, kui see teadusteenus või lepinguline teadusuuring on ainulaadne ja asjaomase turu puudumist saab tõendada.

⁽³⁾ See ei hõlma selgeid lepinguid tekkivate intellektuaalomandi õiguste turuväärtuse ja projekti tehtavate sissemaksete väärtuse kohta.

28. Juhul kui ettevõtja ja teadusasutus või teadusuuringute taristu teostavad koostööprojekte ühiselt, leiab komisjon, et osalevad ettevõtjad ei saa soodsatest koostöötingimustest tulenevalt nimetatud üksuste kaudu kaudset riigiabi, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- a) osalev ettevõtja kannab kõik projekti kulud või
- b) koostöö tulemusi, millega ei kaasne intellektuaalomandi õigusi, võib laialdaselt levitada ning teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevuse tulemusena tekkivad intellektuaalomandi õigused antakse sellisele üksusele täielikult üle või
- c) kõik projekti tulemusena tekkivad intellektuaalomandi õigused ja nendega seotud kasutusõigused jagatakse eri koostööpartnerite vahel viisil, mis kajastab asjakohaselt nende töopakette, sissemakseid ja huve, või
- d) teadusasutusele või teadusuuringute taristule makstakse tema tegevuse tulemusena tekkinud intellektuaalomandi õiguste eest turuhinnale vastavat tasu, kui ta annab need üle või võimaldab juurdepääsu osalevale ettevõtjale. Tasust võib maha arvata osaleva ettevõtja poolt teadusasutuse või teadusuuringute taristu tegevuse (mille tulemusena asjaomased intellektuaalomandi õigused tekkisid) kulude katteks tehtud rahalise või mitterahalise sisse-makse väärtuse absoluutsumma.

29. Punkti 28 alapunkti d kohaldamisega seoses leiab komisjon, et saadud tasu vastab turuhinnale, kui see võimaldab asjaomasel teadusasutusel või teadusuuringute taristul saada kõnealustest õigustest kogu majandusliku tulu, kui on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- a) tasu suurus on kindlaks määratud konkurentsil põhineva avatud, läbipaistva ja mittediskrimineeriva müügit-tingu tulemusena või
- b) sõltumatu ekspert kinnitab oma hinnangu põhjal, et kompensatsioonisumma on vähemalt võrdne turuhinnaga, või
- c) teadusasutus või teadusuuringute taristu kui müüja tõendab, et ta on tegelikult pidanud tasu üle turutingimus-
tel läbirääkimisi lepingu sõlmimise hetkel maksimaalse majandusliku kasu saamiseks, võttes samal ajal arvesse oma põhikirjalisi eesmärke, või
- d) juhtudel, kus koostööleping annab koostöös osalevale ettevõtjale koostöös osaleva teadusasutuse või teadusuu-
ringute taristu tegevuse tulemusena tekkivate intellektuaalomandi õiguste suhtes eesõiguse, on teadusasutusel
või teadusuuringute taristul vastastikune õigus küsida kolmandatelt isikutelt majanduslikult soodsamaid pakku-
misi, nii et koostöös osalev ettevõtja peab oma pakkumist vastavalt kohandama.

30. Kui ükski punktis 28 esitatud tingimus ei ole täidetud, käsitatakse teadusasutuse või teadusuuringute taristu panust projekti täies ulatuses koostöös osalevale ettevõtjale antud abina, mille suhtes kohaldatakse tavalisi riigiabi eeskirju.

2.3. Teadus- ja arendusteenuste avalikud hanked

31. Avaliku sektori hankijad võivad ettevõtjatelt osta teadus- ja arendusteenuseid nii ainuõigusliku väljatöötamise kui ka kommertskasutusele eelnevate hangete⁽¹⁾ kaudu.

⁽¹⁾ Vt teatis ja sellele lisatud talituste töödokument Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Sotsiaal- ja Majanduskomiteele ning Regioonide Komiteele „Kommertskasutusele eelnevad hanked: innovatsiooni kiirendamine jätkusuutlike ja kõrgekvaliteediliste avalike teenuste tagamiseks Euroopas”, KOM(2007) 799 (lõplik), 14.12.2007.

32. Kui avatud riigihankemenetlus teostatakse vastavalt kohaldatavatele direktiividele⁽¹⁾, leiab komisjon üldiselt, et asjaomaseid teadusteenuiseid osutav ettevõtja ei saa aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses riigiabi⁽²⁾.

33. Kõigil muudel juhtudel, sealhulgas kommertskasutusele eelneva hanke puhul, leiab komisjon, et ettevõtjale ei anta riigiabi, kui asjaomaste teenuste eest makstav hind kajastab täielikult avaliku sektori hankija saadava kasu turuväärtust ja osaleva teenusepakkuja võetud riske, eriti juhul, kui on täidetud kõik järgmised tingimused:

- a) valikumenetlus on avatud, läbipaistev ja mittediskrimineeriv ning põhineb objektiivsetel valiku- ja lepingu sõlmimise kriteeriumidel, mis on kindlaks määratud enne pakkumismenetlust;
- b) kavandatud lepingud, milles kirjeldatakse kõiki poolte õigusi ja kohustusi, sealhulgas seoses intellektuaalomandi õigustega, tehakse kättesaadavaks kõigile huvitatud pakkujatele enne pakkumismenetlust,
- c) hankimismenetlus ei taga ühelegi osalevale pakkujale sooduskohtlemist avaliku sektori hankijale asjaomases liikmesriigis lõpptoodete või -teenuste kaubanduslikus mahus pakkumisel⁽³⁾ ja
- d) on täidetud üks järgmistest tingimustest:

- kõiki tulemusi, millega ei kaasne intellektuaalomandi õigusi, võib näiteks avaldamise, õpetamise või standardiorganisatsioonide tegevuses osalemise kaudu laialdaselt levitada viisil, mis võimaldab muudel ettevõtjatel neid korrata, ja kõik intellektuaalomandi õigused antakse täielikult üle avaliku sektori hankijale, või
- iga teenuseosutaja, kellele antakse üle tulemused, millega kaasnevad intellektuaalomandi õigused, on kohustatud andma avaliku sektori hankijale neile tulemustele tasuta piiramatut juurdepääsu ning andma kolmandatele isikutele neile tulemustele juurdepääsu turutingimustel, näiteks lihtlitsentside kaudu.

34. Juhul kui punktis 33 sätestatud tingimused ei ole täidetud, võib liikmesriik avaliku sektori hankija ja ettevõtja vahelise lepingu tingimusi individuaalselt hinnata, kuid see ei piira üldist kohustust teatada teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavast abist vastavalt aluslepingu artikli 108 lõikele 3.

3. ÜHISED HINDAMISPÕHIMÕTTED

35. Hinnates, kas teatatud abimeedet saab pidada siseturuga kokkusobivaks, analüüsib komisjon üldiselt, kas meetme ülesehitus tagab selle, et abimeetme positiivne mõju ühist huvi teeniva eesmärgi saavutamisele kaalub üles võimaliku negatiivse mõju kaubandusele ja konkurentsile.

36. 8. mai 2012. aasta teatises riigiabi ajakohastamise kohta rõhutati vajadust kindlaks teha ja määratleda ühised põhimõtted, mida komisjon kohaldab kõigi abimeetmete kokkusobivuse hindamisel. Sel eesmärgil loeb komisjon abimeetme ELi toimimise lepinguga kokkusobivaks ainult juhul, kui meede vastab kõigile järgmistele kriteeriumidele:

- a) *meetmega aidatakse kaasa täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele: riigiabimeede peab teenima ühist huvi pakkuvat eesmärki kooskõlas aluslepingu artikli 107 lõikega 3 (jagu 4.1);*

⁽¹⁾ Vt Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/24/EL, 26. veebruar 2014, riigihangete kohta ja direktiivi 2004/18/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta, (ELT L 94, 28.3.2014, lk 65), artikkel 27, ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv 2014/25/EL, 26. veebruar 2014, milles käsitletakse vee-, energeetika-, transpordi- ja postiteenuste sektoris tegutsevate üksuste riigihankeid ja millega tunnistatakse kehtetuks direktiiv 2004/17/EÜ (ELT L 94, 28.3.2014, lk 243), artikkel 45. Ka piiratud menetluse puhul direktiivi 2014/24/EL artikli 28 ja direktiivi 2014/25/EL artikli 46 tähenduses ei ole komisjoni käsituses antud ettevõtjatele riigiabi, välja arvatud juhul, kui huvitatud ettevõtjaid ilma mõjuva põhjusega takistatakse pakkumismenetluses osalemast.

⁽²⁾ Samasuguse juhtumiga on tegemist ka siis, kui avaliku sektori hankijad hangivad innovaatilisi lahendusi, mis on töötatud välja varasema teadus- ja arendustegevuse alase hanke tulemusena, või kui müüakse/osutatakse teadus- ja arendustegevusega mitteseotud kaupu või teenuseid, mille kasutamine eeldab toote-, protsessi- või organisatsiooniinnovatsiooni.

⁽³⁾ Ilma et see piiraks ainulaadsete või spetsialiseeritud toodete või teenuste väljatöötamisel ja hilisemal ostmisel kohaldavat korda.

- b) *vajadus riigi sekkumiseks*: riigiabimeede peab olema suunatud olukorrale, mida abiga saab oluliselt parandada määral, mida turg ise ei suuda: näiteks kui abi võimaldab kõrvaldada turutõrget või lahendada võrdsete võimaluste või ühtekuuluvuse puudumisega seotud probleemi (jagu 4.2);
- c) *abimeetme asjakohasus*: kavandatud abimeede peab olema sobiv poliitikavahend ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks (jagu 4.3);
- d) *ergutav mõju*: abi peab muutma asjaomase ettevõtja käitumist nii, et ta hakkab tegelema lisategevusalaga, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratud või muul viisil või muus kohas (jagu 4.4);
- e) *abi proportsionaalsus (minimaalne abi)*: abi summa ja osakaal peavad piirduma miinimumiga, mis on vajalik selleks, et ajendada asjaomast ettevõtjat tegema lisainvesteeringut või hakkama tegelema lisategevusalaga (jagu 4.5);
- f) *konkurentsile ja liikmesriikidevahelisele kaubandusele avalduva põhjendamatu negatiivse mõju vältimine*: abi negatiivne mõju peab olema piisavalt väike selleks, et meetme üldine mõju oleks positiivne (jagu 4.6);
- g) *abi läbipaistvus*: liikmesriikidel, komisjonil, ettevõtjatel ja üldsusel peab olema hea juurdepääs kõigile asjaomastele õigusaktidele ja nende alusel antavat abi käsitlevale teabele (jagu 4.7).

37. Nagu jaos 5 kirjeldatud, võib teatavat liiki abikavade puhul kehtestada täiendavalt nende kogumõju järelhindamise nõude. Sellistel juhtudel võib komisjon piirata kavade kestust (harilikult nelja aasta või veelgi lühema ajaga), võimalusega hiljem teatada nende pikendamisest.

38. Kui riigiabi meetmest või sellega seotud tingimustest (sh selle rahastamise meetod, kui see on meetme lahutamatu osa) tuleneks vältimatult ELi õiguse rikkumine, ei saa sellist abi pidada siseturuga kokkusobivaks ⁽¹⁾.

39. Komisjon võtab üksikabi siseturuga kokkusobivust hinnates arvesse aluslepingu artikli 101 või 102 rikkumist käsitlevaid menetlusi, mis võivad olla abisaajaga seotud ning aluslepingu artikli 107 lõike 3 kohase hindamise jaoks olulised ⁽²⁾.

4. TEADUS- JA ARENDUSTEGEVUSEKS NING INNOVATSIOONIKS ANTAVA ABI KOKKUSOBIVUSE HINDAMINE

40. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava riigiabi võib aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c alusel tunnistada siseturuga kokkusobivaks, kui jaos 3 esitatud ühiste hindamispõhimõtete kohaselt hoogustab see teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, mõjutamata seejuures ebasoovitavalt kaubandustingimusi määral, mis oleks vastuolus ühiste huvidega.

41. Komisjon selgitab käesolevas jaos nende ühiste hindamispõhimõtete kohaldamist ning esitab vajaduse korral teatamisele kuuluvate ⁽³⁾ abikavade eritingimused ja üksikabi lisatingimused.

4.1. Panus täpselt määratletud ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisse

4.1.1. Üldtingimused

42. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi üldeesmärk on edendada seda valdkonda liidus. Selleks peab teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi aitama saavutada strateegia „Euroopa 2020” aruka, jätkusuutliku ja kaasava majanduskasvu eesmäärke.

43. Liikmesriigid, kes kaaluvad teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks riigiabi andmist, peavad taotletava eesmärgi täpselt kindlaks määrama ning eelkõige selgitama, kuidas on meetme abil kavas teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni edendada. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest kaasrahastatavate meetmete puhul võivad liikmesriigid tugineda vastavate rakenduskavade põhjendustele.

⁽¹⁾ Vt näiteks otsus kohtuasjas C-156/98, Saksamaa vs komisjon (EKL 2000, lk I-6857, punkt 78) ning otsus kohtuasjas C-333/07 Régie Networks vs Rhone Alpes Bourgogne (EKL 2008, lk I-10807, punktid 94–116).

⁽²⁾ Vt otsus kohtuasjas C-225/91: Matra vs komisjon (EKL 1993, lk I-3203, punkt 42).

⁽³⁾ Grupierandi määrukses sätestatud kokkusobivuse tingimused on täielikult kohaldatavad kõigil muudel üksikabi juhtudel, sealhulgas juhul, kui sellist abi antakse abikava alusel, mille suhtes kohaldatakse teatamise kohustust.

44. Teatamiskohustusele allutatud abikavade (edaspidi „teatamisele kuuluv abikava”) puhul suhtub komisjon soodsamalt sellistesse abimeetmetesse, mis on teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni hoogustamise või aruka spetsialiseerumise tervikliku programmi või tegevuskava lahutamatu osa ning mida toetavad varasemate sarnaste abimeetmete põhjalikud hindamised, mis tõendavad abimeetmete tõhusust.

45. Sellise riigiabi puhul, mida antakse projektidele või tegevuseks, mida kas otseselt või kaudselt rahastab ka liit (st komisjon, tema rakendusametid, aluslepingu artiklite 185 ja 187 alusel loodud ühisettevõtted või muud rakendusasutused, mille puhul liidu rahalised vahendid ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all), leiab komisjon, et panus ühist huvi pakkuva täpselt määratletud eesmärgi saavutamisse on kindlaks tehtud.

4.1.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

46. Selleks et tõendada, et üksikabi, mille suhtes kehtib teatamiskohustus (edaspidi „teatamisele kuuluv üksikabi”), aitab hoogustada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, võivad liikmesriigid kasutada koos muude asjakohaste kvantitatiivsete või kvalitatiivsete teguritega järgmisi näitajaid:

- a) *projekti suurenemine*; projekti kogukulude suurenemine (ilma et abisaaja kulud väheneksid võrreldes olukorraga, kui abi ei antaks); teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga tegelevate inimeste arvu suurenemine;
- b) *ulatus laienemine*; projekti eeldatavate väljundite arvu suurenemine; kõrgemaid sihte seadev projekt, mida näitab kaasatud partnerite suurem arv, teadusliku või tehnoloogilise läbimurde suurem tõenäosus või suurem ebaõnnestumise oht (mis on seotud eelkõige projekti pikaajalisuse või projekti tulemuste ebakindlusega);
- c) *kiiruse suurenemine*; projekti lõpuleviimine nõuab vähem aega võrreldes sama projektiga, mis teostatakse ilma abita;
- d) *kulutatava kogusumma suurenemine*: abisaaja poolt teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile kulutatava kogusumma suurenemine kas absoluutsummas või suhtena kogukäibesse; muutused projekti eelarves (teiste projektide eelarvete vastava vähenemiseta).

47. Sellise järelduse tegemiseks, et abi aitab hoogustada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni liidus, võtab komisjon peale ettevõtja teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni netokasvu arvesse ka abi panust teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seotud kulutuste üldisesse suurenemisse asjaomases sektoris ja abi osa liidu olukorra parandamisel seoses rahvusvahelise teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga. Soodsamalt suhtutakse abimeetmetesse, mille puhul on ette nähtud ühise huvi edendamisse antud panuse järelhindamine, mille tulemused avalikustatakse.

4.2. Vajadus riigi sekkumiseks

4.2.1. Üldtingimused

48. Nagu jaos 3 selgitatud, võib riigiabi olla vajalik teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni hoogustamiseks liidus, juhul kui turg iseseisvalt ei suuda anda tõhusat tulemust. Selleks et hinnata, kas riigiabi aitab tegelikult saavutada ühist huvi pakkuvat eesmärki, tuleb kõigepealt tuvastada lahendamist vajav probleem. Riigiabi peaks olema suunatud olukorrale, kus abi toetusel on võimalik saavutada suuremat edu, kui turg iseseisvalt seda suudaks pakkuda. Liikmesriigid peaksid selgitama, kuidas abimeede tegelikult leevendab turutõrget, mille puhul turg ei suuda ilma abita ühist huvi pakkuvat eesmärki saavutada.

49. Teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon toimub mitme tegevuse kaudu, tavaliselt sellistes valdkondades, mis eelnevad paljudele tooteturgudele ning mille puhul kasutatakse olemasolevat teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali uute või täiustatud toodete, teenuste ja protsesside väljatöötamiseks kas nende tooteturgude või täiesti uute turgude jaoks, millega ühtlasi soodustatakse majanduskasvu, aidatakse kaasa territoriaalsele või sotsiaalsele ühtekuuluvusele või edendatakse üldist tarbijahuvi. Olemasolevat teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni potentsiaali arvesse võttes võivad turutõrked siiski takistada turgu, nii et optimaalset võimsust ei saavutata ja tulemus võib olla ebapiisav järgmistel põhjustel:

- **positiivne välismõju/teadmiste levik:** teadus- ja arendustegevus ning innovatsioon toob ühiskonnale tihti kasu positiivse ülekanduva mõju näol, milleks on näiteks teadmiste levik või paremad võimalused muudele ettevõtjatele täiendavate toodete ja teenuste väljatöötamiseks. Turutingimustes ei pruugi paljude projektide puhul saadav tulu olla erasektori jaoks paraku piisav, kuigi need projektid oleksid ühiskonnale kasulikud: kasumit taotlevad ettevõtjad ei pea teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga tegelemise määra üle otsustamisel oma tegevusest saadavat kasu piisavaks. Seega võib riigiabi aidata rakendada projekte, mis toovad üldist ühiskondlikku ja majanduslikku kasu ning mida vastasel juhul ei teostataks.

Igasugune teadus- ja arendustegevusest ning innovatsioonist saadav kasu ei ole siiski välismõju ning ainuüksi välismõju olemasolu ei tähenda automaatselt, et riigiabi on siseturuga kokkusobiv. Üldiselt on tarbijad valmis maksma uutest toodetest ja teenustest saadava otsese kasu eest, ettevõtjad seevastu saavad oma investeerimiskasu muude olemasolevate vahendite, näiteks intellektuaalomandi õiguste kaudu. Mõnikord on sellised vahendid siiski puudulikud ja säilib teatav turutõrge, mida saab kõrvaldada riigiabiga. Alusuuringute puhul väidetakse näiteks tihti, et teiste isikute juurdepääsu teatavate tegevuste tulemustele võib olla keeruline välistada ja seetõttu võivad need tulemused omandada avaliku hüve iseloomu. Teisalt saab spetsiifilisemaid tootmisega seotud teadmisi sageli hästi kaitsta näiteks patentide abil, mis võimaldavad leiutajal saada leiutisest suuremat tulu;

- **puudulik ja ühekülgne teave:** teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni iseloomustab suur ebakindlus. Puuduliku ja ühekülgse teabe tõttu võivad erainvestorid teatavate asjaolude korral mitte tahta rahastada vääruslike projekte ning kõrge kvalifikatsiooniga töötajad ei pruugi olla teadlikud töölevõtmise võimalustest innovaatilistes ettevõtetes. Sellest tulenevalt ei pruugi inimressursside ja rahaliste vahendite eraldamine olla piisav ning võib juhtuda, et ühiskonna või majanduse jaoks potentsiaalselt väärtuslikud projektid jäävad teostamata.

Teatavatel juhtudel võib puudulik ja ühekülgne teave takistada ka juurdepääsu rahastamisele. Puudulik teave ja riski olemasolu ei õigusta siiski automaatselt riigiabi andmise vajadust. Asjaolu, et erasektori jaoks väiksema investeeeringutasuvusega projekte ei rahastata, võib olla märk turu tõhususest. Lisaks on risk äritegevuse osa ega kujuta endast iseenesest turutõrget. Ühekülgse teabe korral võib risk siiski rahastamisprobleeme süvendada;

- **kooskõlastamise ja võrgustikuga seotud tõrked:** ettevõtjate suutlikkus kooskõlastada oma tegevust, et teha teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni alast koostööd, võib väheneda mitmel põhjusel, näiteks raskuste tõttu tegevuse kooskõlastamisel suure hulga koostööpartnerite vahel, kelle huvid võivad lahkned, probleemide tõttu lepingute koostamisel ja raskuste tõttu koostöö korraldamisel seoses näiteks tundliku teabe jagamisega.

4.2.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

50. Kuigi teatavad turutõrked võivad teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni üldist taset liidus kahjustada, ei mõjuta need turutõrked kõiki ettevõtjaid ja sektoreid samal määral. Seepärast peaksid liikmesriigid teatamisele kuuluva üksikabi puhul esitama piisavalt teavet selle kohta, kas abi eesmärk on kõrvaldada liidus teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni takistav üldine turutõrge või kindlat sektorit või tegevusharu mõjutav konkreetne turutõrge.

51. Olenevalt konkreetsest turutõrkest, mis tuleb kõrvaldada, võtab komisjon arvesse järgmisi aspekte:

- **teadmiste ülekandumine:** teadmiste levitamise kavandatud tasand; loodavate teadmiste spetsiifilisus; intellektuaalomandiõiguse kaitse kättesaadavus; vastastikune täiendavus muude toodete ja teenustega;

- **puudulik ja ühekülgne teave:** teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni riskitase ja keerukus; välisfinantseerimise vajadus; abisaaja omadused, mis mõjutavad välisrahastamise kättesaadavust;

- **kooskõlastamisega seotud turutõrked:** koostööd tegevate ettevõtjate arv; koostöö intensiivsus; koostööpartnerite lahknevad huvid; probleemid lepingute koostamisel; probleemid koostöö kooskõlastamisel.

52. Komisjon võtab väidetava turutõrke analüüsimisel arvesse eelkõige kõiki olemasolevaid valdkondlikke võrdlusi ja muid uuringuid, mida asjaomane liikmesriik peaks esitama.

53. Kui liikmesriigid teatavad investeeringuteks ettenähtud abi või tegevusabi andmisest klastritele, peavad nad esitama teabe innovatsiooniklastri kavandatud või eeldatava spetsialiseerumise, olemasoleva piirkondliku potentsiaali ning liidus sarnase eesmärgiga klastrite olemasolu kohta.

54. Sellise riigiabi puhul, mida antakse projektidele või tegevuseks, mida kas otseselt või kaudselt rahastab ka liit (st komisjon, tema rakendusametid, aluslepingu artiklite 185 ja 187 alusel loodud ühissettevõtted või muud rakendusasutused, mille puhul liidu rahalised vahendid ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all), leiab komisjon, et riigi sekkumise vajadus on kindlaks tehtud.

55. Teisest küljest, kui riigiabi antakse projektidele või tegevuseks, mis tehnoloogilise sisu, riskitaseme ja ulatuse poolest sarnanevad liidus juba turutingimustel teostatavate projektidega, eeldab komisjon seevastu üldiselt turutõrke puudumist ning nõuab täiendavaid tõendeid ja põhjendusi riigi sekkumise vajaduse kohta.

4.3. Abimeetme asjakohasus

4.3.1. Asjakohasus alternatiivsete poliitikavahenditega võrreldes

56. Riigiabi ei ole ainus liikmesriikide poliitikavahend teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamiseks. Oluline on meeles pidada, et võib olla ka teisi, sobivamaid vahendeid, nagu nõudlusega seotud meetmed, mis hõlmavad reguleerimist, riigihankeid või standardimist, ning avaliku sektori teadustegevuse ja hariduse suurem rahastamine ja üldised fiskaalmeetmed. Poliitikavahendi asjakohasus teatavas olukorras oleneb tavaliselt lahendamist vajava probleemi olemusest. Näiteks võib turule sisenemise tõkete vähendamine olla riigiabist asjakohasem meede, et lihtsustada uue siseneja juurdepääsu teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemustele. Kvalifitseeritud töötajate puuduse probleemi lahendamisel võib riigiabi andmisest asjakohasem olla suurem investeering haridusse.

57. Abi andmist teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks võib lubada erandina üldisest riigiabi andmise keelust, kui see on vajalik ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamiseks. Seega on oluline hinnata, kas ja millises ulatuses võib teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi pidada asjakohaseks vahendiks teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni suurendamisel, võttes arvesse, et muude, konkurentsi vähem moonutavate meetmetega võib saavutada sama tulemuse.

58. Komisjon võtab kokkuvõtte analüüsimisel arvesse eelkõige kavandatud meetme mõjuhinnangut, mille on koostanud asjaomane liikmesriik. Asjakohaseks vahendiks peetakse meetmeid, mille puhul liikmesriik on kaalunud muid poliitikavõimalusi ning mille puhul on kindlaks tehtud ja komisjonile esitatud sellise valikvahendi nagu riigiabi eelised.

59. Sellise riigiabi puhul, mida antakse projektidele või tegevuseks, mida kas otseselt või kaudselt rahastab ka liit (st komisjon, tema rakendusametid, aluslepingu artiklite 185 ja 187 alusel loodud ühissettevõtted või muud rakendusasutused, mille puhul liidu rahalised vahendid ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all), leiab komisjon, et abimeetme asjakohasus on kindlaks tehtud.

4.3.2. Asjakohasus muude abivahenditega võrreldes

60. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks ettenähtud riigiabi võib anda mitmes vormis. Liikmesriigid peaksid seepärast tagama, et abi antakse kaubandust ja konkurentsi tõenäoliselt kõige vähem moonutavas vormis. Seega, kui abi antakse vormis, mis annab otsese rahalise eelise (nt otsetoetused, vabastused või soodustused seoses maksude või muude kohustuslike tasudega või maa, toodete või teenuste saamine soodushinnaga), peab asjaomane liikmesriik esitama muude võimaluste analüüsi ning selgitama, miks või kuidas muud, potentsiaalselt vähem moonutavad abivormid (nt tagasimakstavad ettemaksed) või võla- või omakapitaliinstrumentidel põhinevad abivormid (nt riigi tagatised, aktsiate ostmise või alternatiivne võla- või kapitaliinstrumentide andmine soodustingimustel) on vähem asjakohased.

61. Abimeetme valimisel tuleks lähtuda turutõrkest, mida abimeetmega soovitakse kõrvaldada. Näiteks kui turutõrge on seotud välise laenuraha kättesaadavuse probleemiga, mis on tingitud ühekülgsest teabest, peaksid liikmesriigid üldiselt võimaldama abi, mida antakse pigem likviidsustoetusena (nt laen või tagatis) kui tagastamatu abina. Juhul kui ettevõtjale on vaja pakkuda ka teatavas ulatuses riskide jagamist, tuleks abimeetmeks üldiselt valida tagasimakstav ettemakse. Liikmesriigid peavad põhjendama valitud vahendi sobivust asjaomase turutõrke kõrvaldamiseks eelkõige siis, kui nad annavad abi turulähedasteks tegevusteks muus vormis kui likviidsustoetus või tagasimakstav ettemakse. Rakenduskavade eesmärgi ja prioriteete rakendavate abikavade puhul eeldatakse põhimõtteliselt, et asjakohane on rakenduskavas valitud rahastamisvahend.

4.4. Ergutav mõju

4.4.1. Üldtingimused

62. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi saab pidada siseturuga kokkusobivaks üksnes juhul, kui abil on ergutav mõju. Ergutav mõju esineb siis, kui abi muudab ettevõtja käitumist nii, et ta hakkab tegelema lisategevusalaga, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratult või muul viisil. Abiga ei tohi siiski subsideerida tegevuse kulusid, mida ettevõtja niigi kannaks, ega hüvitada majandustegevuse tavalist äririski⁽¹⁾.

63. Komisjon ei pea abi abisaaja jaoks ergutavaks siis, kui teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga seonduvat tööd⁽²⁾ on alustatud juba enne abisaaja abitaotluse esitamist riigiasutusele⁽³⁾. Kui tööd on alustatud enne abisaaja abitaotluse esitamist riigiasutusele, ei ole projekt abikõlblik.

64. Abitaotlus peab sisaldama vähemalt taotleja nime ja suurust, projekti kirjeldust (sh asukoht ning algus- ja lõppkuupäev), projekti teostamiseks vajaliku riikliku toetuse summat ja abikõlblike kulude loetelu.

65. Kuivõrd fiskaalmeetmed kujutavad endast riigiabi, võib komisjon otsustada, et neil on ergutav mõju, kuna need ergutavad ettevõtjaid tegema suuremaid kulutusi teadus- ja arendustegevusele ning innovatsioonile, nagu näitavad liikmesriikide hindamisuuringud⁽⁴⁾.

4.4.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

66. Teatamisele kuuluva üksikabi puhul peavad liikmesriigid komisjonile tõendama, et abil on ergutav mõju, ja esitama selleks selged tõendid, mis näitavad abi positiivset mõju ettevõtja otsusele tegeleda teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooniga, millega ta vastasel juhul ei tegeleks. Selleks et võimaldada komisjonil asjaomast abimeedet põhjalikult hinnata, peab asjaomane liikmesriik esitama abi saavat projekti käsitleva teabe ning võimalikul määral ka põhjalikult kirjeldama seda, mis oleks toimunud või oleks põhjendatud eelduste kohaselt võinud toimuda abi mitteandmise korral (st esitama vastupidise stsenaariumi). Vastupidine stsenaarium võib seisneda alternatiivse projekti puudumises või on abisaajal tema sisemises otsusetegemises olemas selgelt määratletud ja piisavalt prognoositav alternatiivprojekt, ning selles võidakse käsitleda alternatiivprojekti, mis osaliselt või täielikult rakendatakse väljaspool Euroopa Liitu.

67. Komisjon võtab oma analüüsis arvesse järgmisi aspekte:

— **kavandatud muutuse üksikasjad:** üksikasjalikult tuleb kirjeldada käitumise muutust, mida riigiabiga tahetakse saavutada (uue projekti algatamine, projekti suuruse või ulatuse laiendamine või kiirem teostamine);

⁽¹⁾ Liidetud kohtuasjad C-630/11 P kuni C-633/11 P HGA ja teised vs komisjon (seni avaldamata).

⁽²⁾ Kui abitaotlus hõlmab abi teadus- ja arendusprojekti jaoks, ei välista see tingimus potentsiaalse abisaaja eelnevaid teostatavusuuringuid, mida riigiabitaotlus ei hõlma.

⁽³⁾ Abi puhul projektidele või tegevustele, mida teostatakse mitmes järjestikusel etapil, mille suhtes võidakse kohaldada eraldi abi andmise korda, tähendab see, et tööd ei tohi alustada enne kõige esimese abitaotluse esitamist. Automaatsete fiskaalmeetmete abikava alusel antava abi korral tähendab see, et selline kava peab olema vastu võetud ja jõustatud enne abi saava projekti või tegevusega seotud tööde alustamist.

⁽⁴⁾ Liikmesriikidelt eeldatakse fiskaalmeetmete ergutava mõju hinnangute esitamist, kuigi äsja kehtestatud riigiabi fiskaalmeetmete puhul ei pruugi eelhindamine olla võimalik (seega peaks järeelhindamiseks kavandatud või ettenähtud metoodika üldiselt olema selliste meetmete kavandamise lahutamatu osa). Kui hindamisuuringuid ei ole tehtud, võib fiskaalsete abimeetmete ergutavat mõju eeldada üksnes täiendavate meetmete korral.

- **vastupidise stsenaariumi analüüs:** käitumise muutuse kindlakstegemiseks tuleb võrrelda kavandatava tegevuse eeldatavat tulemust ja ulatust abi andmise ja mitteandmise korral. Stsenaariumide erinevus näitab abimeetme toimet ja ergutavat mõju;
- **tulusus:** kui projekt iseenesest ei ole ettevõtja jaoks kasumlik, kuid toob olulist kasu ühiskonnale, on abil tõenäoliselt ergutav mõju;
- **investeeringute summa ja rahavoogude ajakava:** suurt alginvesteeringut, väikest saadavat rahavoogu ning rahavoogude märkimisväärse osa tekkimist väga kauges tulevikus või väga ebakindlal viisil peetakse ergutava mõju hindamisel positiivseteks elementideks;
- **kaasnev riskitase:** riski hindamisel võetakse eelkõige arvesse investeeringu pöördumatust, ärilise ebaõnnestumise tõenäosust ning ohtu, et projekti tootlikkus on oodatust väiksem, projektil on abisaaja muid tegevusi kahjustav mõju ja projekti kulude tõttu väheneb ettevõtja finantssuutlikkus.

68. Liikmesriike kutsutakse eelkõige üles kasutama juhatuse dokumente, riskianalüüse, finantsaruandeid, äriplaane, eksperdiarvamusi ja muid hinnatava projektiga seotud uuringuid. Ergutavat mõju võivad liikmesriikidel aidata tõendada dokumendid, mis sisaldavad teavet nõudlus-, kulu- ja finantsprognoside kohta, investeerimiskomisjonile esitatavad dokumendid, milles kirjeldatakse üksikasjalikult eri investeerimisstsenaariume, või finantsasutustele esitatavad dokumendid.

69. Selleks et tagada ergutava mõju objektiivne kindlaksmääramine, võib komisjon võrrelda hindamisel teatavat ettevõtjat käsitlevat teavet andmetega sektori kohta, kus abisaaja tegutseb. Liikmesriigid peaksid võimaluse korral esitama eelkõige majandussektorit käsitleva teabe, mis tõendab, et abisaaja vastupidine stsenaarium, nõutav kasumlikkus ja oodatavad rahavood on põhjendatud.

70. Kasumlikkust saab sellega seoses hinnata meetodite abil, mida abi saav ettevõtja tõendatavalt kasutab või mida üldiselt kasutatakse asjaomases majandussektoris: need võivad olla projekti nüüdispuhasväärtuse⁽¹⁾ hindamise meetod, sisemise tulumäära⁽²⁾ hindamise meetod või rakendatud kapitalilt saadava keskmise kasumi hindamise meetod.

71. Kui abi ei muuda abisaaja käitumist ega soodusta täiendavat teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni, puudub sellel positiivne mõju liidus teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni edendamisele. Seetõttu ei peeta abi siseturuga kokkusobivaks siis, kui ilmneb, et sama tegevust saaks teostada ja teostataks ka ilma abita.

4.5. Abi proportsionaalsus

4.5.1. Üldtingimused

72. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi peetakse proportsionaalseks, kui abisumma piirdub abi saava tegevuse teostamiseks minimaalselt vajalikuga.

⁽¹⁾ Projekti nüüdispuhasväärtus on investeeringu eluea jooksul tekkivate positiivsete ja negatiivsete rahavoogude vahe, mis diskonteeritakse (kapitalikulu alusel) nüüdisväärtuseni.

⁽²⁾ Sisemine tulumäär ei põhine konkreetse aasta raamatupidamislikul tulul, vaid selles võetakse arvesse tulevase rahavooge, mida investor loodab saada kogu investeeringu eluea jooksul. See määratletakse diskontomäärana, mille puhul rahavoogude jada nüüdispuhasväärtus võrdub nulliga.

4.5.1.1. Abi ülemmäär

73. Selleks et tagada abi proportsionaalsus turutõrgetega, mille kõrvaldamiseks abi kavandatakse, tuleb abisumma kindlaksmääramisel lähtuda eelnevalt kindlaksmääratud abikõlblikest kuludest ja abi peab piirduma teatava osaga neist abikõlblikest kuludest (abi osakaal). Abi osakaal tuleb kindlaks määrata iga abisaaja kohta, sealhulgas koostööprojektide puhul.

74. Prognoositavuse ja võrdsete võimaluste tagamiseks kohaldab komisjon teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi puhul abi ülemmäärasid, mis määratakse kindlaks kolme kriteeriumi alusel: i) abi lähedus turule on asendusnäitaja, mis võimaldab hinnata abi eeldatavat negatiivset mõju ja vajadust abi järele, võttes arvesse võimalikke suuremaid tulusid, mida võib oodata abi saava tegevuse puhul; ii) abisaaja suurus on asendusnäitaja, mis võimaldab hinnata väiksema ettevõtja suuremaid raskusi riskantse projekti rahastamisel ning iii) turutõrke olulisus, nagu teadmiste levitamise oletatav kasulik välismõju. Seepärast peaks abi osakaal arendustegevuse ja innovatsiooniga seotud abi puhul olema üldiselt madalam kui teadustegevusega seotud abi puhul.

75. Käesoleva raamistikuga hõlmatud abimeetmete puhul arvessevõetavad abikõlblikud kulud on esitatud I lisas. Juhul kui teadus- ja arendusprojekt koosneb erinevatest ülesannetest, peab iga abikõlblik ülesanne kuuluma kas alusuuringute, rakendusuuringu või tootearenduse kategooriasse⁽¹⁾. Komisjon lähtub eri tegevusalade liigitamisel asjakohasesse kategooriasse oma kogemustest ning OECD Frascati käsiraamatus esitatud konkreetsetest näidetest ja selgitustest⁽²⁾.

76. Abi ülemmäär, mida üldiselt kohaldatakse kõigi abikõlblike teadus- ja arendus- ning innovatsioonimeetmete suhtes, on esitatud II lisas⁽³⁾.

77. Teadusasutuste ja ettevõtjate koostööna teostatavatele projektile riigiabi andmise korral ei või kombineeritud abi, mis koosneb riigi otsetoetusest ja teadusasutuste panusest (kui abi hõlmab sellist panust) samasse projekti, ületada kohaldatavat abi osakaalu iga abisaava ettevõtja kohta.

4.5.1.2. Tagasimakstavad ettemaksed

78. Kui liikmesriik teeb tagasimakstava ettemakse, mis on käsitatav riigiabina aluslepingu artikli 107 lõike 1 tähenduses, kohaldatakse käesolevas jaos sätestatud eeskirju.

79. Juhul kui liikmesriik saab piisavatel kontrollitavatel andmetel põhineva kehtiva meetodika alusel tõendada, et tagasimakstava ettemakse brutotoetusekvivalenti on võimalik välja arvutada, võib ta komisjonile abikavast ja kasutatavast meetodikast teatada. Kui komisjon kiidab meetodika heaks ja peab kava kokkusobivaks, võib abi anda tagasimakstava ettemakse brutotoetusekvivalenti alusel kuni II lisas sätestatud abi ülemmääran.

80. Kõigil muudel juhtudel esitatakse tagasimakstav ettemakse protsendina abikõlblikest kuludest ja see võib ületada kohaldatavat abi ülemmäära kümne protsendipunkti võrra, kui on täidetud järgmised tingimused:

- a) projekti edukuse korral peab meede tagama, et ettemakse tagasimaksmisel ei ole intressimäär väiksem diskontomäärast, mida kohaldatakse vastavalt komisjoni teatisele viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta⁽⁴⁾;

⁽¹⁾ Liigitamisel ei tule tingimata järgida kronoloogilist lähenemisviisi, liikudes ajaliselt alusuuringult turule lähemal oleva tegevuse suunas. Seega võib komisjon liigitada projekti hilisemas etapis teostatava ülesande rakendusuuringu hulka ja leida samas, et projekti varasemas etapis täidetav ülesanne on tootearendus või ei ole üldse teadustegevus.

⁽²⁾ The Measurement of Scientific and Technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, Frascati Manual, Organisation for Economic Co-operation and Development (Frascati käsiraamat „Teadusliku ja tehnoloogilise tegevuse mõõtmine, ettepanek üldiste tavade kohta seoses teadustööd ja tootearendust käsitlevate uuringutega”, Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon) 2002 (nagu seda on muudetud või asendatud). Praktilistel põhjustel ja kui ei ole tõendatud, et üksikjuhul tuleks kasutada erinevat mõõtkava, võib teadus- ja arendustegevuse eri kategooriad liigitada vastavaks järgmistele tehnoloogilise valmisoleku tasemetele: 1 (alusuuringu), 2–4 (rakendusuuringu) ja 5–8 (tootearendus); vt komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Progressi võimaldavate tehnoloogiate Euroopa strateegia – võimalus majanduskasvuks ja uuteks töökohtadeks”, COM(2012) 341 (final), 26.6.2012.

⁽³⁾ Piiramata grupierandi määrase erisätteid, mida kohaldatakse põllumajandus- ja kalandussektoris teadus- ja arendustegevuseks antava abi suhtes.

⁽⁴⁾ Komisjoni teatis viite- ja diskontomäärade kindlaksmääramise meetodi läbivaatamise kohta (ELT C 14, 19.1.2008, lk 6).

- b) kui teadustegevus on eduka teadustegevuse määratluses ettenähtust edukam, peaks asjaomane liikmesriik nõudma ettemakstud summa tagasimaksest suuremaid makseid ja kohaldatavale diskontomäärale vastavat intressi;
- c) projekti ebaõnnestumise korral ei tule ettemakset täies ulatuses tagasi maksta. Osalise edu korral peaks tagasimakse olema proportsionaalne saavutatud eduga.

81. Selleks et komisjon saaks meedet hinnata, tuleb esitada projekti edukuse korral tehtavat tagasimakset käsitlevad üksikasjalikud sätted, milles on edukas tulemus mõistliku ja kaalutletud hüpoteesi alusel selgelt määratletud.

4.5.1.3. Fiskaalmeetmed

82. Kuivõrd fiskaalne abimeede kujutab endast riigiabi, võib sellise abi osakaalu arvutada kas üksikprojekti kohta või – ettevõtja tasandil – üldise maksuvähenduse ja kõikide kuni kolme järjestikuse eelarveaasta jooksul tekkinud abikõlblike teadus-, arendus- ja innovatsioonikulude suhtarvuna. Viimasel juhul võib fiskaalset abimeedet kohaldada vahet tegemata igasuguse abikõlbliku tegevuse suhtes, kuid abi ei tohi ületada tootearenduse puhul kohaldatavat abi osakaalu⁽¹⁾.

4.5.1.4. Abi kumuleerimine

83. Abi võib anda samal ajal mitme abikava alusel või liita sihtotstarbelise üksikabiga tingimusel, et tegevusele või projektile antava riigiabi kogusumma ei ületa käesolevas raamistikus sätestatud abi ülemmäärasid. Nagu on meenutatud punktis 9, ei kujuta liidu rahalised vahendid, mida keskselt haldavad liidu institutsioonid, asutused, ühissettevõtjad või muud liidu organid ja mis ei ole otseselt või kaudselt liikmesriikide kontrolli all, endast riigiabi ja neid ei tuleks võtta arvesse. Kui selliste liidu rahaliste vahenditega koos kasutatakse muid riigiabi vahendeid, ei tohi samade abikõlblike kulude katmiseks antavate avaliku sektori rahaliste vahendite kogusumma olla suurem kohaldatavates ELi õiguse eeskirjades sätestatud soodsaimast rahastamismäärast.

84. Juhul kui teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi korral arvesse võetavad abikõlblikud kulud võivad täies ulatuses või osaliselt olla abikõlblikud ka muuks otstarbeks antava abi raames, kohaldatakse kattuva osa suhtes asjakohastest eeskirjadest tulenevat soodsaimat ülemmäära.

85. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi ei tohi samade abikõlblike kulude puhul kumuleerida vähese tähtsusega abiga, kui selle tulemusel ületaks abi osakaal käesolevas raamistikus sätestatud.

4.5.2. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

86. Teatamisele kuuluva üksikabi korral ei ole vastavus eelnevalt kindlaksmääratud abi ülemmäärale piisav abi proportsionaalsuse tagamiseks.

87. Üldreeglina ja selleks, et kindlaks teha, kas abi on proportsionaalne, kontrollib komisjon, et abi summa ei ületaks miinimumi, mis tagab projekti piisava kasumlikkuse, näiteks võimaldades saavutada sisemise tasuvusläve, mis vastab konkreetse sektori või ettevõtte tasuvuslävele või aktsepteeritavale tasuvuslävele. Selleks otstarbeks võib kasutada ka tavalisi tulumäärasid, mida abi saav ettevõtja muude teadus- ja arendus- ning innovatsiooniprojektide puhul tavaliselt eeldab, äriühingu kui terviku kapitalikulu või asjaomases majandusharus tavapäraselt täheldatud tulumäärasid. Arvesse tuleb võtta kõiki asjakohaseid eeldatavaid kulusid ja tulusid projekti olemusringi jooksul, sealhulgas teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemustega seotud kulusid ja tulusid.

88. Kui näiteks äriühingu sisedokumentidega tõendatakse, et abi saajal on selge valik, kas rakendada abi saav projekt või alternatiivne projekt ilma abita, tuleb abi lugeda miinimumiga piirduvaks ainult juhul, kui selle summa ei ole suurem kui asjaomase tegevuse täiendavad netokulud, võrreldes ilma riigiabit teostatava alternatiivse projekti kuludega. Komisjon võrdleb täiendava netokulu kindlaksmääramiseks abi saavasse projekti tehtava investeeringu ja vastupidise stsenaariumi korral teostatavasse projekti tehtava investeeringu eeldatavat nüüdispuhasväärtust, võttes arvesse eri äristsenaariumide tõenäosust⁽²⁾.

⁽¹⁾ Seevastu juhul, kui fiskaalse abimeetme puhul tehakse vahet teadus- ja arendustegevuse eri kategooriatel, ei ole lubatud ületada asjaomast abi osakaalu.

⁽²⁾ Juhul kui abi võimaldab üksnes kiirendada projekti lõpuleviimist, peaks võrdlus kajastama peamiselt eri tähtaegu seoses rahavoogude ja hilisema turuletulekuga.

89. Juhul kui abi antakse teadus- ja arendusprojektide teostamiseks või teadusuuringute taristu rajamiseks või ajakohastamiseks ning kui komisjon saab punktides 87 või 88 esitatud meetodiga kindlaks teha, et abi piirub rangelt minimaalse vajalikuga, võidakse lubada II lisas sätestatud abi ülemmäära suurendada kuni järgmises tabelis esitatud määradeni.

	Väikeettevõtja	Keskmise suurusega ettevõtja	Suurettevõtja
Teadus- ja arendusprojektidele antav abi			
Alusuuringud	100 %	100 %	100 %
Rakendusuuringud	80 %	70 %	60 %
— ettevõtjate tõhusa koostöö korral (suurettevõtjate piiriülene koostöö või koostöö vähemalt ühe VKEga) või ettevõtja ja teadusasutuse koostöö; või	90 %	80 %	70 %
— tulemuste laialdase levitamise korral			
Teadusuuringute taristu rajamiseks ja ajakohastamiseks antav abi	60 %	60 %	60 %

90. Selleks et tõendada, et abi piirub minimaalselt vajalikuga, peavad liikmesriigid selgitama, kuidas abisumma on kindlaks määratud. Ergutava mõju analüüsiks kasutatud dokumente ja arvutusi võib kasutada ka abi proportsionaalsuse hindamiseks. Kui kindlakstehtud abivajadus on seotud peamiselt raskustega turult laenukaasamisel, mitte vähese kasumlikkusega, võib minimaalse abi tagamiseks olla sobivaim see, kui abi antakse laenu, tagatise või tagasimakstava ettemakse vormis, mitte tagastamatu abina.

91. Juhul kui abi saava tegevuse teostamiseks on mitu võimalikku kandidaati, on proportsionaalsuse nõue tõenäolisemalt täidetud siis, kui abi antakse läbipaistvate, objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide põhjal.

92. Rahvusvahelise kaubanduse tegelike või võimalike otseste või kaudsete moonutuste kõrvaldamiseks võib üldiselt lubada selles raamistikus suuremaid abi osakaalusid, kui konkurendid väljaspool Euroopa Liitu on saanud (viimase kolme aasta jooksul) või saavad kas kaudselt või otseselt samaväärse osatähtsusega abi samalaadsete projektide, programmide, teadustegevuse, arendustegevuse või tehnoloogia jaoks. Kuid juhul, kui rahvusvahelise kaubanduse moonutused ilmnevad tõenäoliselt hiljem kui kolme aasta pärast, võib vaatlusperioodi kõnealuse sektori iseloomust lähtuvalt vastavas ulatuses pikendada. Võimaluse korral esitab liikmesriik komisjonile piisava teabe, mis võimaldab viimasel hinnata olukorda ja eelkõige vajadust võtta arvesse kolmanda riigi konkurendi konkurentsieelist. Kui komisjonil puuduvad tõendid antud või pakutud abi kohta, võib tema otsus põhineda ka kaudsetel tõenditel.

93. Tõendite kogumiseks võib komisjon kasutada oma uurimisvolitusi ⁽¹⁾.

4.6. Konkurentsi ja kaubanduse põhjendamatu kahjustamise vältimine

4.6.1. Üldised kaalutlused

94. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi on siseturuga kokkusobiv, kui abimeetme negatiivne mõju konkurentsile ja kaubandusele on piiratud ning väiksem kui positiivne mõju ühist huvi pakkuva eesmärgi saavutamisele.

95. Komisjon näeb kahte võimalikku liikmesriikide vahelise konkurentsi ja kaubanduse moonutust, mida võib põhjustada teadus- ja arendustegevusele ning innovatsiooniks antav abi, nimelt tooteturu moonutamist ja asukoha mõju. Mõlemat liiki moonutused võivad põhjustada ressursside ebatõhusat jaotumist, mis kahjustab siseturu toimimist ning tekitab probleeme seoses majandustegevuse piirkondadevahelise jaotumisega.

⁽¹⁾ Vt nõukogu määruse (EL) nr 734/2013 (ELT L 204, 31.7.2013, lk 15) artikli 1 lõige 3.

96. Mis puutub tooteturgude moonutustesse, siis teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib mõjutada konkurentsi innovatsiooniprotsessides ja neil tooteturgudel, kus teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemusi kasutatakse.

4.6.1.1. Mõju tooteturgudele

97. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib takistada konkurentsi innovatsiooniprotsessides ja tooteturgudel kolmel viisil: see võib moonutada konkurentsil põhinevat turule sisenemist ja turult väljumist, moonutada dünaamilisi investeerimisstiimuleid ning luua või säilitada turuvõimu.

i. Konkurentsil põhineva turule sisenemise ja turult väljumise moonutamine

98. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib takistada turumehhanismi hüvitamast kõige tõhusamate tootjate pingutusi ja avaldamast kõige ebatõhusamatele tootjatele survet oma tegevuse parandamiseks, ümberkorraldamiseks või turult väljumiseks. See võib tekitada olukorra, kus konkurendid, kes muidu oleksid suutelised turule jääma, on antud abi tõttu sunnitud turult lahkuma või ei sisenegi üldse turule. Samuti võib riigiabi hoida ära ebatõhusate ettevõtjate turult väljumise või isegi ajendada neid sisenema turule ja omandama tõhusamalt tegutsevate konkurentide turuosa. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib valesti suunamise korral seega toetada ebatõhusaid ettevõtjaid ja põhjustada selliste turustruktuuride kujunemise, kus paljud turuosalisel tegutsevad äärmiselt ebatõhusalt. Pikas perspektiivis võib sekkumine konkurentide turuletuleku ja sealt lahkumise protsessi pidurdada innovatsiooni ja aeglustada tootlikkuse kasvu kogu majandusharus.

ii. Dünaamiliste stiimulite moonutamine

99. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib moonutada abisaaja konkurentide dünaamilisi investeerimisstiimuleid. Juhul kui ettevõtja saab abi, suurendab see tavaliselt tema eduka teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tõenäosust ja tugevdab edaspidi tema positsiooni asjaomasel tooteturul (asjaomastel tooteturgudel). Ettevõtja tugevama positsiooni tulemusena võivad konkurendid oma esialgsete investeerimiskavade ulatust vähendada (väljatõrjumise efekt).

100. Lisaks võib riigiabi olemasolu muuta võimalikud abisaajad enesega rahulolevaks või riskialtimaks. Pikaajaline mõju sektori üldisele tulemuslikkusele on sel juhul tõenäoliselt negatiivne. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib valesti suunamise korral seega toetada ebatõhusaid ettevõtjaid ja põhjustada selliste turustruktuuride kujunemise, kus paljud turuosalisel tegutsevad äärmiselt ebatõhusalt.

iii. Turuvõimu loomine või säilitamine

101. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi moonutav mõju võib avalduda ka selles, et see suurendab või säilitab tooteturgudel turuvõimu. Turuvõim on võim mõjutada turuhindu, toodangut, toodete ja teenuste valikut või kvaliteeti või muid konkrentsinäitajaid olulise ajavahemiku jooksul tarbijate kahjuks. Isegi kui abi ei suurenda turuvõimu otseselt, võib ta teha seda kaudselt, takistades olemasolevate konkurentide laiendamist, ajendades neid turult väljuma või takistades uute konkurentide turule sisenemist.

4.6.1.2. Mõju kaubandusele ja asukohavalikule

102. Teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi võib moonutada konkurentsi ka asukohavaliku mõjutamise kaudu. Sellised moonutused võivad tekkida liikmesriikide vahel siis, kui ettevõtjad konkureerivad piiriülesest või teevad valikut eri asukohtade vahel. Abi, mille eesmärk on viia tegevus siseturu piires teise piirkonda, ei pruugi otseselt tooteturgu moonutada, kuid selle toetusel viiakse tegevus või investeringud ühest piirkonnast teise.

4.6.1.3. Selge negatiivne mõju

103. Põhimõtteliselt tuleb abimeedet ja selle rakendamise konteksti analüüsida, et välja selgitada, millisel määral võib seda pidada moonutavaks. Esineb siiski olukordi, kui negatiivne mõju on positiivsest mõjust selgelt suurem ja abi ei saa seetõttu pidada siseturuga kokkusobivaks.

104. Vastavalt aluslepingu üldpõhimõtetele ei saa riigiabi pidada siseturuga kokkusobivaks eelkõige juhul, kui abimeede on diskrimineeriv sellisel määral, mida ei saa riigiabi olemusega põhjendada. Nagu jaos 3 selgitatud, ei luba komisjon seega meedet kohaldada, kui meetmest või sellega seotud tingimustest tuleneks vältimatult ELi õiguse rikkumine. Eelkõige puudutab see abimeetmeid, mille puhul abi andmise tingimuseks on abisaaja peamine asu- või tegevuskoht asjaomases liikmesriigis või abisaaja kohustus kasutada teatavas riigis toodetud kaupu või osutatavaid teenuseid, ning abimeetmeid, mis piiravad abisaaja võimalust kasutada muude liikmesriikide teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemusi.

105. Ka sellist abi, mis üksnes muudab teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni asukohta siseturul, ilma et muudaks selle laadi, ulatust või projekti haaret, ei saa käsitada siseturuga kokkusobivana.

4.6.2. Toetuskavad

106. Teatamisele kuuluv abikava on siseturuga kokkusobiv, kui see ei põhjusta olulisi konkurentsi- ja kaubandusmoonutusi. Isegi kui moonutusi võib pidada piiratuks individuaalsel tasandil (tingimusel, et abi on ühise eesmärgi saavutamiseks vajalik ja proportsionaalne), võivad abikavad kumulatiivselt tekitada olulisi moonutusi. Sellised moonutused võivad näiteks tuleneda abist, mis mõjutab negatiivselt konkurentide dünaamilisi innovatsioonistiimuleid. Teatavatele sektoritele keskenduva abikava puhul on selliste moonutuste oht veelgi suurem.

107. Piiramata punkti 122, peavad liikmesriigid seepärast tõendama, et igasugune negatiivne mõju piiratakse miinimumiga, võttes arvesse näiteks asjaomaste projektide suurust, üksikabi ja kumulatiivse abi summasid, eeldatavate abisaajate arvu ning asjaomaste sektorite omadusi. Selleks et komisjon saaks hinnata teatamisele kuuluva abikava tõenäolist negatiivset mõju, võivad liikmesriigid esitada mõjuhinnangud ning sarnaste varasemate kavade järeelhindamised.

4.6.3. Üksikabi andmisel kohaldatavad lisatingimused

4.6.3.1. Moonutused tooteturgudel

108. Selleks et komisjon saaks kindlaks teha võimalikud konkurentsi- ja kaubandusmoonutused ja neid hinnata, peaksid liikmesriigid teatamisele kuuluva üksikabi puhul esitama teabe i) asjakohaste tooteturgude kohta, st turgude kohta, mida abisaaja käitumise muutumine mõjutab, ning ii) mõjutatud konkurentide ja klientide või tarbijate kohta.

109. Abimeetme negatiivse mõju hindamisel keskendub komisjon oma konkurentsimoontutuste analüüsis prognoositavale mõjule, mida teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi avaldab ettevõtjatevahelisele konkurentsile asjaomastel tooteturgudel. Komisjon peab olulisemaks ohte, mis võivad avalduda konkurentsile ja kaubandusele lähitulevikus ja on eriti tõenäolised.

110. Kui konkreetset innovatsioonitegevust seostatakse mitme tulevase tooteturuga, vaadeldakse riigiabi mõju kõigile asjaomastele turgudele. Teatavatel juhtudel kaubeldakse teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tulemustega (nt intellektuaalomandi õigused) tehnoloogiaturgudel, näiteks patentide litsentsimise või patendikaubanduse kujul. Sellisel juhul võib komisjon arvesse võtta ka abi mõju konkurentsile tehnoloogiaturgudel.

111. Komisjon kasutab võimalike konkurentsimoontutuste hindamiseks eri kriteeriume, nimelt dünaamiliste stiimulite moonutamist, turuvõimu loomist või säilitamist ning ebatõhusate turustruktuuride säilitamist.

i. Dünaamiliste stiimulite moonutamine

112. Komisjon võtab dünaamiliste stiimulite võimaliku moonutamise analüüsis arvesse järgmisi aspekte:

— *туру kasv*: mida rohkem turg edaspidi eeldatavalt kasvab, seda väiksem on tõenäosus, et abi mõjutab konkurentide stiimuleid negatiivselt, sest kasumliku majandustegevuse arendamiseks jääb rohkem võimalusi;

- *abisumma*: abimeetmed, mis hõlmavad märkimisväärseid abisummasid, tekitavad tõenäoliselt olulisema väljatõrjumise efekti. Abisumma olulisuse hindamisel lähtutakse ennekõike peamiste turuosaliste poolt samalaadsetele projektidele tehtavatest kulutustest;
- *turulähedus/abi kategooria*: mida rohkem on abimeede suunatud turulähedasele tegevusele, seda tõenäolisemalt tekitab ta olulise väljatõrjumise efekti;
- *avatud valikuprotsess*: juhul kui abi antakse läbipaistvate, objektiivsete ja mittediskrimineerivate kriteeriumide alusel, suhtub komisjon abimeetmesse soodsamalt;
- *väljumistõkked*: konkurendid säilitavad oma investeerimisplaanid või isegi laiendavad neid tõenäolisemalt juhul, kui innovatsiooniprotsessist väljumise tõkked on kõrged. Nii võib see olla juhul, kui paljud konkurentide varasemad investeeringud on seotud teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni teatava arenguga;
- *tulevikuturu pärast konkureerimise stiimulid*: teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav abi võib tekitada olukorra, kus abisaaja konkurendid loobuvad konkureerimisest tulevase „võitja-võtab-kõik-turu” pärast, sest abisaajale abi kaudu antud eelis (tehnoloogiline areng, mastaabisääst, võrgustiku mõju või ajastus) vähendab nende võimalust sellele turule vähegi edukalt siseneda;
- *toodete eristamine ja konkurenti tugevus*: juhul kui tooteinnovatsioon puudutab pigem eristatud tooteid, mis on seotud näiteks teatavate tootemarkide, standardite, tehnoloogiate või tarbijagruppidega, on konkurentidele avaldatav mõju vähem tõenäoline. Sama olukord tekib siis, kui turul on palju tõhusaid konkurente.

ii. Turuvõimu loomine või säilitamine

113. Komisjon tunneb muret eelkõige selliste teadus- ja arendus- ning innovatsioonimeetmete pärast, mis võimaldavad abisaajal olemasoleval tooteturul olevat turuvõimu suurendada või selle tulevastele tooteturgudele üle kanda. Seepärast on ebatõenäoline, et komisjon tuvastab turuvõimuga seotud konkurentsiprobleemid juhtudel, kui abisaaja turuosa on alla 25 %, ja turgudel, mille turukontsentratsioon on Herfindahli-Hirschmani indeksi (HHI) järgi alla 2 000.

114. Komisjon võtab turuvõimu analüüsis arvesse järgmisi aspekte:

- *abisaaja turuvõim ja turustruktuur*: kui abisaajal on tooteturul juba valitsev seisund, võib abimeede seda tugevdada, vähendades veelgi konkurentsiridet, mida konkurendid saavad abi saava ettevõtja suhtes rakendada. Samamoodi võib riigiabi avaldada olulist mõju oligopoolsel turul, kus on vähe aktiivseid turuosalisi;
- *turuletuleku tõkked*: teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni valdkonnas võivad esineda märkimisväärsed tõkked uutele turule sisenejatele. Sellised tõkked on muu hulgas seaduslikud sisenemistõkked (eriti sellised, mis on seotud intellektuaalomandi õigustega), mastaabi- ja mitmekülgussääst, võrgustikele ja taristule juurdepääsu tõkked ning muud strateegilised tõkked turule sisenemisel või laienemisel;
- *ostja võim*: ettevõtja turuvõimu võib piirata ka ostjate turupositsioon. Tugevate ostjate kohalolek võib aidata tasakaalustada ettevõtja tugevat turupositsiooni, kui on tõenäoline, et ostjad püüavad säilitada turul piisavat konkurentsi;
- *valikuprotsess*: komisjon pöörab tähelepanu abimeetmetele, mis võimaldavad tugeva turupositsiooniga ettevõtjatel mõjutada valikuprotsessi, näiteks kui neil on õigus anda valikuprotsessis ettevõtjate kohta soovitusi või mõjutada teadustegevuse kava viisil, millega jäetakse põhjendamatult kõrvale alternatiivsed arenguteed.

iii. Ebatõhusate turustruktuuride säilitamine

115. Komisjon hindab turustruktuure analüüsid, kas abi antakse liigse tootmisvõimsusega või taandarenevatel turgudel. Vähem muret tekitavad olukorrad, kus turg kasvab või kus teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antav riigiabi muudab tõenäoliselt sektori kasvudünaamikat, eriti uue tehnoloogia juurutamise kaudu.

4.6.3.2. Asukohaga seotud mõju

116. Juhul kui teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antakse abi turu lähedal, võib juhtuda, et edasise tootmise tingimused on eelkõige abist tingitud suhteliselt väiksemate tootmiskulude või suurema teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni tõttu mõnes piirkonnas soodsamad. See võib põhjustada ettevõtjate liikumise sellistesse piirkondadesse.

117. Asukohaga seotud mõju võib olla asjakohane ka teadusuuringute taristute puhul. Kui abi kasutatakse peamiselt taristu toomiseks mõnda konkreetse piirkonda teise piirkonna arvelt, ei aita see edendada teadus- ja arendustegevust ning innovatsiooni liidus.

118. Teatamisele kuuluva üksikabi analüüsimisel võtab komisjon seega arvesse tõendeid selle kohta, et abisaaja on kaalunud alternatiivseid asukohti.

4.7. Läbipaistvus

119. Alates 1. juulist 2016 peavad liikmesriigid avaldama põhjalikul riigi või piirkonna tasandi riigiabi veebisaidil teatatud riigiabi meetmete kohta, välja arvatud üksikabi alla 500 000 euro, vähemalt järgmise teabe: abikava täielik tekst ja selle rakendussätted või üksikabi juriidiline alus või link sellele; abi andva asutuse nimi; konkreetsete abisaajate nimed; igale abisaajale antud abi vorm ja summa; abi andmise kuupäev; abisaaja tüüp (VKE või suurettevõtja); abisaaja asukoha piirkond (NUTS II tasandil) peamine majandussektor, milles ettevõtja tegutseb (NACE rühma tasandil) ⁽¹⁾. Selline teave tuleb avaldada kuue kuu jooksul pärast seda, kui on vastu võetud abi andmise otsus, või fiskaalmeetmete puhul ühe aasta jooksul alates maksudeklaratsiooni esitamisest; teavet tuleb säilitada vähemalt kümme aastat ning see peab olema üldsusele piiranguteta kättesaadav ⁽²⁾.

5. HINDAMINE

120. Komisjon võib konkurents- ja kaubandusmoonutuste piiramiseks nõuda, et teatamisele kuuluvate abikavade suhtes kohaldataks ajapiirangut ning punktis 37 osutatud hindamist. Hinnata tuleks eelkõige kavasid, millega võivad kaasneda eriti suured moonutused, st mis võivad konkurentsivõime märkimisväärselt piirata, kui nende rakendamist õigel ajal läbi ei vaadata.

121. Võttes arvesse hindamise eesmärgi ning vältimaks ebaproportsionaalselt suure koormuse asetamist liikmesriikidele ja väiksematele abimeetmetele, kohaldatakse punktis 120 osutatud nõuet üksnes suure eelarvega abikavade suhtes, millel on uudeid omadusi või kui on ette näha märkimisväärsed muutusi turul, tehnoloogias või õigusraamistikus. Hindamise peab läbi viima riigiabi andvast asutusest sõltumatu ekspert komisjoni poolt ette nähtud ühise meetodika alusel ⁽³⁾ ja selle tulemused avalikustatakse. Liikmesriigid peavad koos abikavaga teatavaks tegema hindamiskava projekti, mis moodustab lahutamatu osa komisjoni hinnangust kavale.

122. Abikavade puhul, mis on grupierandi määruse reguleerimisalast välja arvatud üksnes nende suure eelarve tõttu, hindab komisjon nende kokkusobivust üksnes hindamiskava alusel.

123. Hinnang tuleb komisjonile esitada õigel ajal, et oleks võimalik hinnata abikava võimalikku pikendamist, ja igal juhul abikava lõppedes. Hindamise täpne ulatus ja üksikasjad määratakse kindlaks abikava heakskiitmise otsuses. Kõigi järgmiste sarnase eesmärgiga abimeetmete, sh punktis 122 osutatud abikavade mis tahes muudatuste puhul tuleb arvesse võtta hindamise tulemusi.

⁽¹⁾ Välja arvatud ärisaladused ja muu konfidentsiaalne teave nõuetekohaselt põhjendatud juhtudel ja komisjoni nõusolekul (vt komisjoni teatis ametisaladuste kohta riigiabi otsustes, 1.12.2003, K(2003) 4582 (ELT C 297, 9.12.2003, lk 6)). Fiskaalmeetmete kohaldamisel võib teabe üksikabi summade kohta avaldada järgmiste vahemikena (miljonites eurodes): [0,5–1]; [1–2]; [2–5]; [5–10]; [10–30]; [30 ja enam].

⁽²⁾ Ebaseadusliku abi korral nõutakse, et liikmesriigid tagaksid kõnealuse teabe avaldamise tagantjärele hiljemalt kuue kuu jooksul alates komisjoni otsuse kuupäevast. Teave peaks olema kättesaadav vormingus, mis võimaldab andmeid otsida, väljavõtteid teha ja hõlpsasti internetis avaldada, nagu CSV- või XML-vorming.

⁽³⁾ Vt eraldi komisjoni teatis riigiabi hindamise ühise meetodilise juhendi kohta.

6. ARUANDLUS JA JÄRELEVALVE

124. Nõukogu määruse (EÜ) nr 659/1999⁽¹⁾ ja komisjoni määruse (EÜ) nr 794/2004⁽²⁾ ning nende hilisemate muudatuste kohaselt peavad liikmesriigid komisjonile esitama iga-aastaseid aruandeid.

125. Liikmesriigid peavad säilitama üksikasjaliku dokumentatsiooni kõikide abimeetmete kohta. Sellised andmed peavad sisaldama kogu teavet, mis on vajalik selleks, et näidata abikõlblike kulude ja abi ülemmäära suhtes kehtestatud tingimuste täitmist. Andmeid tuleb säilitada abi andmise kuupäevast alates kümne aasta jooksul ning need tuleb nõudmise korral esitada komisjonile.

7. KOHALDAMINE

126. Komisjon kohaldab käesolevas raamistikus esitatud põhimõtteid, et hinnata sellise teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antava abi kokkusobivust siseturuga, millest talle on teatatud ja mille kohta ta peab tegema otsuse pärast 1. juulit 2014. Ebaseaduslikku teadus- ja arendustegevuseks ning innovatsiooniks antavat abi hinnatakse vastavalt abi andmise päeval kehtinud eeskirjadele.

127. Komisjon teeb aluslepingu artikli 108 lõike 1 alusel vajaduse korral liikmesriikidele ettepaneku muuta oma olemasolevaid teadus- ja arendustegevuse ning innovatsiooni abikavasid, et viia need käesoleva raamistikuga vastavusse hiljemalt 1. jaanuariks 2015.

128. Liikmesriike kutsutakse üles väljendama oma selget ja tingimusteta nõusolekut punktis 127 esitatud asjakohaste meetmetega kahe kuu jooksul alates käesoleva raamistiku avaldamisest *Euroopa Liidu Teatajas*. Vastuse puudumisel eeldab komisjon, et asjaomane liikmesriik ei ole kavandatud meetmetega nõus.

8. LÄBIVAATAMINE

129. Komisjon võib igal ajal käesoleva raamistiku üle vaadata või seda muuta, kui see osutub vajalikuks seoses konkurentsipoliitikaga või liidu muu poliitikaga või rahvusvaheliste kohustuste arvessevõtmiseks või muul õigustatud põhjusel.

⁽¹⁾ Nõukogu määrus (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (EÜT L 83, 27.3.1999, lk 1).

⁽²⁾ Komisjoni määrus (EÜ) nr 794/2004, 21. aprill 2004, millega rakendatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 659/1999, millega kehtestatakse üksikasjalikud eeskirjad EÜ asutamislepingu artikli 93 kohaldamiseks (ELT L 140, 30.4.2004, lk 1).

I LISA

Abikõlblikud kulud

Teadus- ja arendusprojektidele antav abi	a) Personalikulud: teadlased, tehnikud ja muud vajalikud töötajad selles ulatuses, mil nad tegelevad konkreetse projektiga; b) vahendite ja seadmete kulud sellises ulatuses ja sellisel ajavahemikul, mil neid kasutatakse projekti jaoks. Kui vahendeid ja seadmeid ei kasutata projektis kogu nende kasutusea vältel, peetakse abikõlblikuks vaid amortisatsioonikulusid, mis vastavad projekti kestusele ja mis arvutatakse hea raamatupidamistava kohaselt; c) ehitiste ja maaga seotud kulud sellises ulatuses ja sellisel ajavahemikul, mil neid kasutatakse projekti jaoks. Ehitise puhul peetakse abikõlblikuks vaid amortisatsioonikulu, mis vastab projekti kestusele ja mis arvutatakse hea raamatupidamistava kohaselt. Maa puhul on abikõlblikud omandi üleminekuga seotud kulud või tegelikult tekkinud kapitalikulud; d) turutingimustel välisallikast ostetud või litsentsitud lepinguliste teadusuuringute, teadmiste ja patentide kulud ning üksnes projekti jaoks kasutatud nõustamisteenuste ja muude sarnaste teenuste kulud; e) otse projektiga seotud täiendavad üldkulud; f) otse projektiga seotud muud tegevuskulud, sealhulgas materjali, varustuse ja samalaadsete toodete kulud.
Teostatavusuuringuteks antav abi	Uuringu kulud
Teadusuuringute taristu rajamiseks ja ajakohastamiseks antav abi	Immateriaalsesse ja materiaalsesse varasse investeerimise kulud
VKEdele antav innovatsiooniabi	a) Patentide ja muu immateriaalse vara omandamise, valideerimise ja kaitsmise kulud; b) teadusorganisatsiooni või teadmisi levitava organisatsiooni või suurettevõtja kõrge kvalifikatsiooniga töötajate lähetamise kulud, kui need töötajad tegelevad teadus- ja arendustegevuse või innovatsiooniga abisaaja juures uutes tööülesannetes ega asenda muid töötajaid; c) innovatsioonialaste nõustamisteenuste ja innovatsiooni toetavate teenuste kulud.

Protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooniks antav abi	Personalikulud; vahendite, seadmete, hoonete ja maa kulud sel määral ja sellisel ajavahemikul, mil neid kasutatakse projekti jaoks ja selle läbiviimise aja jooksul; lepinguliste uuringute, välistest allikatest turutingimustel ostetud või litsentsitud teadmiste ja patentide kulud; täiendavad üldkulud ja muud tegevuskulud, sealhulgas materjali, varustuse ja samalaadsete toodete kulud, mis on kantud otse projekti tõttu.
Innovatsiooniklastritele antav abi	
Investeeringuteks ettenähtud abi	Materiaalsesse ja immateriaalsesse varasse investeerimise kulud
Tegevusabi	Personali- ja halduskulud (sh üldkulud), mis on seotud järgmisega: a) klatri töö korraldamine, et hõlbustada koostööd, teabevahetust ning spetsialiseeritud ja kohandatud tugiteenuste osutamist ja suunamist; b) klatri turundus, et suurendada uute ettevõtjate ja organisatsioonide osalemist ning klatri nähtavust; c) klatri vahendite haldamine ning d) koolitusprogrammide, seminaride ja konverentside korraldamine, et toetada teadmiste jagamist, võrgustike loomist ja riikidevahelist koostööd.

II LISA

Abi ülemmäärad

	Väikeettevõtja	Keskmise suurusega ettevõtja	Suurettevõtja
Teadus- ja arendusprojektidele antav abi			
Alusuuringud	100 %	100 %	100 %
Rakendusuurimused	70 %	60 %	50 %
— olenevalt tegelikust ettevõtjate koostööst (suurettevõtjate puhul piiriülene koostöö või koostöö vähemalt ühe VKEga) või ettevõtja ja teadusasutuse koostöö või	80 %	75 %	65 %
— olenevalt tulemuste laialdasest levitamisest			
Tootearendus	45 %	35 %	25 %
— olenevalt tegelikust ettevõtjate koostööst (suurettevõtjate puhul piiriülene koostöö või koostöö vähemalt ühe VKEga) või ettevõtja ja teadusasutuse koostöö või	60 %	50 %	40 %
— olenevalt tulemuste laialdasest levitamisest			
Teostatavusuuringuteks antav abi	70 %	60 %	50 %
Teadusuuringute taristu rajamiseks ja ajakohastamiseks antav abi	50 %	50 %	50 %
VKEdele antav innovatsiooniabi	50 %	50 %	–
Protsessi- ja organisatsiooniinnovatsiooniks antav abi	50 %	50 %	15 %
Innovatsiooniklastritele antav abi			
Investeeringuteks ettenähtud abi:	50 %	50 %	50 %
— abistatavates piirkondades, mis vastavad aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti c tingimustele	55 %	55 %	55 %
— abistatavates piirkondades, mis vastavad aluslepingu artikli 107 lõike 3 punkti a tingimustele	65 %	65 %	65 %
Tegevusabi	50 %	50 %	50 %